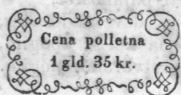

SLOVENSKI GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 2.

V Celovcu 1. februarja 1860.

5. zv

Sv. Gregor.

(Narodna legenda; zložil M. Kračmanov.)

I.

Conticuere omnes intentique ora tenebant.
Virgil.

Zgodovinar sede modro na katedro,
Kar iz ust mu grede, vse je zlato jedro,
V govoru mu vlada sama harmonija,
Gladki tok besedni skladno se razvija.

MLadež, scer tak živa, scer tak terdokorna,
Danes je vsa mirna, danes je pozorna,
Sluhoželjna pije hlepno vir modrosti,
Sluša, ali sluha kar se ne nadósti.

Tudi jaz sem pazno na vse uho slušal,
Vsako si besedo ohraniti skušal,
Ker je bila mična, prav prijetna storja
Od kerščanstva slave, papeža Gregorja.

Kakor konec šole zvon oznani s turna,
Mene k domu žene neka sila burna,
Rad bi bil z mikavno lepo pripovedko
Razveselil svojo radovedno tetko.

Pravil sem z besedo živo berzotočno,
Kak oblast osnuti znal si je mogočno,
Kako potentate vsega sveta zmožne
Storil je ponižne, delal si podnožne.

Molči, molči — reče teta lahke jeze,
Kar to praviš, to so fabole in tveze,
V šoli so za norca vas imeli menda,
Ker takó ta sveta govori legenda.

II.

Kaj pa je tebe treba bilo,
Dete ljubó, dete lepó!
Prešern.

Enkrat sta živela daleč tam za gorjem,
Daleč tam za sinjim, tam za mertvim
morjem,

En gospod pobožen, 'na gospá poštena,
On je mož bil njeni, ona njega žena.

Ona sta dobila eno lepo hčerko,
Ono sta kerstila za to ljubo Jerko,
Ono sta učila na bogaboječnost,
In sta jo vodila na to srečno večnost.

Ali hči se čisto nič po njih ni zvergla,
Svoje glavno jima ves up je raztergla,
In je tako rasla kakor druge dečle,
In kar drugim bilo, tudi nji ušeč le.

Kastnar je oseba bila tako čedna,
Jerka mehkovoljna in priložnost vedna,
Ogenj in netilo tako blizo skupaj,
Da se ne bi vnelo, to, kdor hočeš, upaj.

Sinčeka povije, kersti ga za Grega,
Al' od staršev svesta hudega si krega,
V škatlico ga dene, položi jo v vodo,
Češ, usmilili se že ga dobri bodo.

III.

Zeuch in Frieden dahin, es möge der Herr
dich geleiten!
Kar. Pichler.

Škatlja dalje plava, ribiči si jo vjame,
Vidi lepo dete, pa je s sabo vzame,
In je v škatli nese v svojo si kolibo:
Vidiš, ljuba žena, kakšno vjel sem ribo.

In ker jima Bog ni lastnega dal roda,
Dete k sebi vzeti bi ne bilo škoda,
In sta je redila kakor svoje dete,
In sta mu dajala vse naj boljše svete.

Al' ko mali Gregec zrased velik Grogga,
Ni živiti mogla hiša ga uboga;

Ribič dá mu škatlo: to je tvoja dota,
Nisem ti jaz oče, ti si le sirota.

Velik si zadosti, tudi modre glave,
Hodil boš po svetu lahko brez težave;
Kodar koli hodiš, z Bogom vedno hodi,
Srečen pot želim ti, angelj varh te vodi.

IV.

Φανήσεται δὲ παῖσι τοῖς αὐτοῦ ξυνοῶν,
ἀδελφὸς αὐτὸς καὶ πατήρ, καὶ ἦς ἐφυ
γυναικὸς υἱὸς καὶ πόσις . . .

Σοφοκλ. Οἰδ. τύρ.

Milo mu se dela, malo da ne veča,
Ker na svetu nima živega človeka,
Nekaj si premisslja, ali k vodi skor gre,
Ino ker je Gregor, za vodó on gor gré.

Gre in gre in hodi, kodar voda vodi,
In čez dolgo časa do gradú doblodi,
Tukaj dobre sreče koj mu zazorí zor,
Drugi dan po gradu hodi že provízor,

In ker je spoznala grofnja njega zmož-
nost

Dala je še lepše sreče mu priložnost,
Ker je svoja bila, prosto še živela,
Va-nj se je zazerla, v zakon ga je vzela.

Lepo sta živela po zakonsko mirno,
Zraven sta imela srečo prav obširno,
Tudi sta dobila dva otrokca zala,
Ki kot angeljčka sta okol nju skakljala.

Toda ženska sreča prava je ciganka,
Skor nikjer ga nima terdnega ostanka;
Zdaj se smeja va-te, berž se proč oberne,
Dé pod jasno solnce hipno megle černe.

Škatla s kerstnim listom razodene pozno
Vso pregreho silno, naključenje grozno:
Da je z lastnim sinom mati zaročena,
Da je grofnja možu mati ino žena.

V.

Popusti posvetno rabo
Orglarček in gre v puščavo.
Prešern.

To je greh, da reči skoraj se ne more,
Ki le naj ostrejše ga zmijó pokore,
To previdi Gregor ino neodlašno
Naloži pokoro ostro si in strašno.

Materi da v roko sveti patanošter,
Na pokoro pošlje jo v odsvetni klošter,
Vse prodá, kar ima, na korist ubogim,
Da se ogne kazni z dobrotvorom mnogim.

Gre in pride tjekaj, kjer se ziblje morje,
Pa si steše ladjo iz drevesne skorje,
Ter se va-njo vsede, nič ne rabi vesla,
Ga že voda sama nekam bode nesla.

Morje si zigrava s čolnom siromaškim,
In derví ga s sabo proti daljnim Laškim,
In Gregorja suné na otók na kopno,
Čolnič pa pogoltné žrelo blagoropno.

Tak po bregu pride do drevesa gabra,
Pokoriti tu se volja ga je hrabra,
S ketino železno k deblu se priklene,
Okol' sebe 'n debela sedemkrat jo dene.

Ključ pa verže v morje med valove jezne,
Da se v brezen morski za vés vek po-
grezne;

Živež si jemal je od mahú drevesa,
Pil je, ko rosile dež so mu nebesa.

VI.

Evrviva papa nostro!

Sedem let pokore dela tak naj terje,
Med tem sveti oče papež v Rimu umerje,
Po vsem voljnem svetu se glasé molitve,
Ali v Rimu čudež jim kazí volitve.

Bel golob priteče od neznane zemlje,
Papežem izbranim krono z glave jemlje,
In po več volitvah tak volivcom pravi:
Papež bo naj, ki se pokorí v puščavi.

Pošljejo po svetu iskat pokorjenca,
Ali niso v stanu najti maziljenca,
Ga dobiti jim je skoraj up ugasnil,
Dokler ni dva ribčca sveti duh razjasnil,

Da sta šla na morje in sta tod jadrala,
Kodar koli sama ju je sapa gnala;
Ladijo je kermil jima sveti Peter,
In k Gregorju ravno ju prignal je veter.

Eden mreže verže, ker ga grude lakot,
Drugi ker suho ino išče vsakod.
Pervi ribo vjame, ključ v želodcu najde,
Drugi pa do gabra do Gregorja zajde.

Ko ga vidi, kliče druga si od čolna,
In stermeč obadva in zavzetja polna:
Kdo si? ga prašaje bliže k njemu gresta.
Če sta božja — reče — to od Boga vesta.

Ko so ga peljali v cerkev posvečeno,
Z lučjo samovžgano jasno razsvetljeno,
Priletí golobec, dene mu na glavo
Papeževo krono in zletí v visavo. —

S ključem ga odklene, neseta ga v ladjo,
Po tak dolgem noge hoje se odvad'jo;
V Rimu kar od sebe zapojó zvonovi
In valé naprot se ljudstva jim valovi.

To le ti je prava in resnična storja
Od očeta svet'ga papeža Gregorja,
To so ti besede te legende svete,
Nam za dušno pašo smilno razodete.

Tak je teta prav'la, tak sem jaz napisal,
Brez lepote pevske sem obod narisal,
Češ da bi kak pesnik Sofoklove Vile
Kak za Ojdipa si htel napeti žile.

Potovanje krog Triglava.

(Dalje.)

Ko so se bile megle nekaj prepodile, odrinili smo kviško. Povsod nam je zapiralo pot sterma skalovje; nikjer ni bilo viditi, kodi da bi bilo mogoče na verh priti. Pa ko smo više prišli, se nam je odperal pot in brez posebne težave smo prišli po produ do snega, ki leži nakopičen v kotlu pod izhodnjo stranjo malega Triglava. Marsikaj nama je vedel povedati Šest, kako da je tu zalezoval divje kože in kje da je stal, ko je debel kozel smertno ranjen zadnjikrat od tal poskočil. Zdaj pa nismo nikjer vidili nobene divje kože; samo sled se je poznala na snegu in vidili smo tudi na snegu ležati nekaj neprebavljivih stvari, ki jih je odločila koza iz svojega trupla in izročila mertvim močém veseljnosti. Bolj kakor sledi divjih koz so pa mikale naravoslovca Antona in tudi mene živalice, ki sva jih na snegu lovila. Dobila sva muh, pajkov, mravelj, ki jih je gotovo vihar sem bil zanesel, in polno majhnih živalic, ki celo svoje življenje le v snegu živé. Kakor je živalica majhina, ima vendar toliko gorkote v sebi, da stopí sneg krog sebe, in da se tako zamore gibati kaj veselo v kapljici vode v sredi snegá.

Od tukaj smo šli spet le po produ na verh. Tu povsod se vidi, kako voda vedno znižuje in znižuje goré.

Voda pada na zemljo v podobi dežja ali snega in leze po spokljinah v skalovje; ker imá pa voda lastnost, da je pri 3° R. nar gosteja in da se razteguje, kedar zmerzuje, tišči silama skalovje narezan in ga popolnoma razdrobuje. Ko se led raztaja, zgubi kamnje zvezo s skalovjem in se valí v globočino in to toliko lože, kolikor stermeje je gorovje. Snežnica in drugi potoki valé kamnje globokeje v grape in doline, od koder ga reke in potoki dalje v ravnino nosijo, kjer oglašeno ali v pesek zdrobljeno bliže ali dalj doli obleži.

Ta velika mehanična moč vodé je nekega iskrenega potovavca po gorah, ko je tu pod Triglavom stal, tako ganila, da se je zjokal, ker je previdil, da bodo prisli časi, ko Triglav ne bo več tako visoko v megle molil svoje sive glave, kakor zdaj; in da takrat bo lahko vsako otroče splezalo nanj. Pa revež ni pomislil, da te razvaline in to zdrobljeno kamnje, po katerem je hodil, je delo stoletij, da narava tam, kjer nar mogočnejše dela, doprinaša tiho in počasi dela in da se bodo poprej njemu šibile nogé, kakor očetu Triglavu. Pridsi na verh, ki veže mali Triglav s Kredarco, smo zagledali pod sebó ledenik, ki se razteguje na severno-zahodni strani Triglava, mu ledja pokriva in segaje globoko doli do navpične stene, ki stermí ravno kvisko iz Mojstranske doline.

Ko bi morde kak profesor semkaj pridši terdil, da to ni pravi ledenik, ker nima „Firna“, ne „Seitenmoränen“, se mu pa pokaže erjava „Endmoräne“ globoko doli ravno nad imenovano visoko steno in višnjeve spoke, ki se raztegujejo čez-nj in ki kažejo, da ledenik teče, t. j. da se počasi navzdoli pomika. To, pravim, naj bi se mu pokazalo, če bi že ne verjel ledu samemu. Saj so te spokljine na posev čez led, in ne navzdol in torej ne morejo biti sledi še od tistih dveh skal, ki jih je bil potakal zverh ledenika doli pred nekaj leti gospod I., kakor je pravil v dokaz, da je bil prišel iz Mojstrane na Triglav! Tri mesece pozneje jih je še kazal neki gospod svojemu tovaršu, ko sta v Mojstranski dolini bila: Sehen sie, mein Herr, die zwei Furchen! Die rühren noch von den zwei Steinen her, die Herr . . . vor drei Monaten vom obersten Ende des Gletschers heruntergerollt hatte. — Čez ta stermi ledenik pridejo Trentarji semkaj na krajnsko stran nad divje koze. Z dolgo motiko (Gemsstock), ki ima na koncu na eno stran sekiro in na drugo kljuko, si vsekujejo stopnje v led in kljuko vanj zasajaje pridejo vselej srečno čežnj.

Šli smo dalje po verhu na Kredarco in smo se usedli pri kolu, ki so ga merjavci postavili, da bi počivali in uživali lepi pogled na severno in na jutranjo stran. Proti jugu sta nam mali in veliki Triglav mejila obzorje. — Anton pravi čez nekaj časa Šestu: Če se bo temu gospodu poljubilo, bosta pa stopila jutri na Triglav, jaz bom pa med tem z rastljinami opraviti imel; jaz nisem za Triglav, ker sem kakor plašni konj, ki ga ni spraviti dalje, kjer je nevarno.

Šest mu daje pogum in priterjuje, da ga bo spravil na verh. Če sem tega in tega nesel na verh, bom vas tudi! Saj poznam hojo vašo! Na zadnje popraša še za moje misli in mu rečem: Nisem prišel sem zavolj Triglava, pa šel bi vendar, če bi šla vidva. Danes pa sem truden in nimam nič kaj veselja do njega; posebno če pomislím, da bom danes tako globoko doli mogel iti, clo na Velo polje, in jutri spet nazaj gori. Mene vedno jezi, kedar gredé na hrib moram veliko navzdol hoditi, ker vem, da je marsikaka stopinja zastoj.

„Saj jutri na to ne boste mislili, da ste že enkrat hodili po ti poti. Saj vem, bojita se ga oba Triglava, pa od une strani ni tako gerd, kakor od té. Šli pa bomo!“ pravi Šest, in vernili smo se s Kredarce okrog malega Triglava na Ledine na izhodnjo stran Triglava, da bi tam botanizirali, za kar bi nam jutri časa primanjkovalo, ko bi tudi šli na Triglav.

Siti hoje po skalovju in po produ smo prišli v mraku k staném na Velo polje. Komej smo bili povečerjali, kar priskakljajo vsi majerji in vse majerce, kar jih premore Velo polje, k nam v kočó. Nisem vedel, kaj da pomeni to, dokler me ni podučil Šest, da je Orjakov Šimen petelin vseh, in da so prišli k njemu k večerni molitvi, po kateri jim bo delil povelja, kam da naj ta ali uni past žene.

Ko so sedele dekleta tako okrog po enonogatih stoléh, kakoršnih se poslužujejo, kedar molzejo krave, jih je jel Anton prositi, da bi kaj zapele. Pa niso mogle peti, ker je bila zmolkla tista, ki „čez poje“. Anton jo je jel koj kurirati s sladkorom, v rum namočenim, kar ji je precej pomagalo, pa vendar ne toliko, da bi bila mogla peti. Na to se oglasi fant, ki je čutil v sebi godčev poklic: Bom pa jaz eno zagodel! Šel je in prinesel kmalu iz svoje kočé strašno velik „Blechinstrument“, bombardon po imenu, in jel je nanj bombardirati tako, da so se bile zbudile vse krave okrog stanov. Zavolj same iskrenosti in veselja do godbe, ktereга ni mogel berzdati, ko je v tek prišlo, je pihnil časih napek v bombardon, da se je čulo le kruljenje bombardona in srebanje godčevih za godbo navdušenih ustnic. Na zadnje so ga prosile dekleta že za božjo voljo, da naj privoši saj kravam mirú in počitka, če se mu že naše ušesa ne smilijo. Tem milim prošnjam se je, dolgo obotavlja se, na zadnje vendar udal.

Začudil sem se, ko sem tukaj slišal ženske govoriti: „Sem pasesel, sem šel, bom šival“. Na uprašanje, zakaj tako govoré, so dale odgovor: Naše dela so take, kakoršne so možke, zakaj bi tedaj tudi tako ne govorile, kakor možaki! Vsak bi se nam smejal, ko bi govorile, kakor drugod ženske govoré.

Pozno v noči je že bilo, ko se je izpraznil stan, in spravila sva se z gospodom Antonom na visoko postelj, izpod ktere je Šest sena izvlekel in si na klopi postlal: pa ga ni bilo mirú celo noč pred Orjakovim Šimnom, ki je delal sir po noči, kakor je tu navada. Spijo pa majerji po dnevi na paši pri kravah.

Ko smo se napravili zjutrej 3. avgusta na pot, je že tekla sedma ura. Šli smo po znani poti verh Ledin do snega, ki je v kotlu na jutranji strani velicega Triglava. Tu pravi Šest: „Zdaj bomo pa hodili po novi poti, ki sem jo jaz zasledil in ki je boljša kakor stara. Še nikoli ni nobeden gospod po nji hodil, le lansko leto sem peljal gospoda Logarja iz Ljubljane po nji nazaj.“ — In pokazal je nama, da bi šli prek stene malega Triglava od snega na pošev do

verha. Viditi pa od spodej ni bilo, da bi bilo mogoče, kje todisti stopnje postavljati na navpično steno. Ko sva mu pravila, da to ni mogoče, pa pravi:

„Jaz pa pravim, da je todi gori lepše kakor po grebenu! Le čakajta, da vama povem, kako sem našel to stezo. — Enkrat je bilo dokaj divjih koz tù le na snegu. Jaz sem pa tam le doli stal. Mislil sem: Tu ne morejo koze nikamor, in morajo memo mene priti. Pa, glej ga vraga! ko me zagledajo, zaberlizga prvi kozel in vse jo ustrižejo na pošev po uni le steni, kakor bomo danes hodili“.

Ko mož ni jenjal priporočati svoje poti, sva se mu pa izročila misleča, če ne bo šlo naprej, bo šlo saj nazaj. Šli smo po snegu gori in se zavili na levo prek sredi stene. In res, kdo bi bil mislil, da bo tako dobro šlo! Se vé, da smo lezli večidel po mačje, in da so bili persti kmalu vsi opraskani, kar je pa malo delo.

Palice so nas sicer težile, pa nesti smo jih hteli do stare poti, kodar smo mislili nazaj iti, da bi skusili, ktera je bolja. Ko pridemo na mali Triglav, smo se malo oddahnili. Proti večerni strani so se vile sive megle okrog Ozebnika in Mangarta, pa voditelj je mislil, da to ne pomenja nič hudega, in šli smo dalje po herbtu do grebena, ki se mora čežnj jezdariti. Greben ni kaj širok čez čevelj, in na obe strani je stena ravno navpik. Na izhodno stran sem vidil globoko doli pod podplatom leve noge sneg, pri katerem smo počivali; pod podplatom desne noge pa še v strašnejši globočini že zgorej imenovani ledenik. Jaz sem kobačal popred, v sredi je šel Šest, za-dej je pa jezdil gospod Anton. Šest je šel v sredi, da bi tega ali unega prijel za bedro, ko bi ga htela globočina potegniti k sebi v merzlo naročje.

Ko prilezemo na sredo kake tri sežnje dolgega grebena, pa pravi Šest: „Postojmo malo, da si tobaka nabašem, sem ga že potreben. In izvleče iz enega žepa pipo, iz drugega tobak, si pipo nabaše, gobo ukreše in tobak zažge. Groza naji je bila, ko sva ga vidila stoječega na ozkem grebenu nad strašno globočino tako manipulirati.“

Tako smo plezali tudi naprej na veliki Triglav brez posebne težave, samo pri „erdeči skali“ nama je malo tesno hodilo. Tam je bilo treba Šestu stopiti na koleno, na ramo in tako dalje kviško. Ko smo že proti verhu šli, so se jele zbirati megle od vseh krajev, pa Šest naju je tolažil, da se bodo prepodile. Da bi pa treskalo, od tega po njegovih mislih še govorice treba ni bilo.

Ko smo bili na verhu, je bila ura ravno ena popoldne. Na večerno stran se ni nič vidilo, in tudi proti jutranji strani so se že valile megle in oblizovale stene malega Triglava, čez ktere smo gledali doli v deželo, ki je ležala pod nami. Nar bliži kraj, ki se je vidil čez megle, je bilo Bleško jezero, in od todi je peljalo okó čez vso Kranjsko notri do Istre, na Hervaško, Štajersko in Koroško. Pa

zrak je bil predimnat, in le dobre oči so še uganjevale, da tū ali tam na meji obzorja, kjer slabe oči niso vidile nič kot višnjev dim, je gora, ki jo imenujejo tako ali tako. Na severni strani za koroškimi gorami se je svetil Veliki zvonik v belem snegu in bliščali so se njegovii ledeni sosjedje.

Kmalu so potegnile nam megle sivo plahto čez lepi pogled proti severju in jutru in odgernile nam Laško in Tirolsko. Pripetilo se je, da je ravno visil oblak nad morjem, ki se nam je pri tem pripravnem razsvitljenju bolje dalo razločiti od merča, v katerem se je Laška ravnina zgubovala v daljavi. Dobro se je razločil stolp cerkve sv. Marka v Benetkah, čigar bi morda brez unega oblaka ne bili vidili.

Ni bilo časa dovolj, da bi bili pregledali natanjko vse, kar so razločevale oči, ker kmalu je bilo vse v meglah. Gorkote je bilo na verhu, če se ne motim, 12° R. Trudni smo bili vsi, in ko smo čakali, da bi se megle prepodile, se nam je pripetilo vsem trem, da smo se spravili na tla in zadremali. Šest se je zvalil na kup snega, ki je bil še v kotliču. Spali smo dobro uro, in ko smo se zbudili, so nas obdajale tako goste megle, da nismo vidili drugega, kakor nekaj čez dva štirjaška sežnja široko sivo skalo pod nogami, drugod okrog pa vse le mokro sivo meglo, kakor da bi bila nas skala nosila po zraku skoz megle! Treba je bilo tedaj verniti se, ker nismo upali družega pričakati, kakor kako prav pošteno treskanje, česar smo se pa bali, ker smo vidili povsod na novo od strele preorano skalovje.

Ko pridemo nazaj na mali Triglav, je pa jelo dežiti, in od todi smo šli v gostem dežju po stari poti nazaj, ki je pa res veliko gerša kakor una, po kateri smo gori šli.

Na snegu, od kodar smo bili poprej odrinili, smo se spet odpočili. Dež je bil jenjal in skočili smo navzdol proti Velem polju, da bi nas hoja ogrela, ker premočeni smo bili in mráz nas je tresel. Ko smo šli proti staném, se je bilo spet razjasnilo. Solnce je bilo še precej od hriba in Anton je šel spet nad mahovje.

Majerce so ravno krave molzle in Šest me je podučil, da delajo tukaj dekleta iz sira „ožemčke“, ki jih v sabotah dajejo fantom, ki jim prinašajo moke in kruha od doma. Sklenila sva, da hočeva vsak unega dobiti za spomin na planine: pa tū ni bilo nič dobiti, ker je zavolj prevelike vročine mleko prekislo bilo in ni bilo mogoče delati ožemčkov. Svetovale so nama, da naj gremo pol ure daleč pod Mišeli verh, kjer imajo boljše mleko. Na poti tje sva naletela na gosp. Antona, ki je ravno prav iskreno iskal planinskega kravjeka, na katerem rase nek imeniten mah. Pustil je svoj lov in šel je z nama nad ožemčke. Narejajo jih iz sladkega zasiranega mleka. Sir ožemajo z rokami in ga zvaljajo v kroglo, debelemu jabelku podobno, v katero potem z nalašč zato narejenim razbeljenim železom mnogoverstne podobne vžigajo.

(Konec prihodnjic.)

Car Lazarjeva smert.

(Dramatiška drobtina v enem djanju; spisal V. Lipež.)

II. prizor.

(Tabor serbske armade. V Lazarjevem šotoru zbor vsih poveljnikov.)

Lazar.

Na čelih vaših temne berem misli!
Ni strah, ni bazen, ki vas lomite,
Resnობnost je, ki vije zmir človeka,
Če v eden dan zastavi dom, življenje!
Nevihta žuga. Mirnih dni je sreča
Potekla nam: kmet popuští oralo,
In brazde rezane gnojí morde
Z lastno kervjó . . . Hej, kaka žetev bode!
Z goríc in gor možaki hrabri vró,
Sercé plamtí, ker križ in domovina
Sta luč in hrana vsaki serbski duši.
In vi tovarši, Serb'je cvet in nada,
Ste zab'li dni, ki tiho so šumeli,
Ki vas pozdravljali so v sladkem miru!
Še zadno srečko dragim . . . solza kane.
Sercé ženicam poka, deca plaka
In mož in oče gre, morda za vselej!
Kaj žena, dete! Mati sveta kliče,
Nje bridki stok nas stresa v dnu sercá.
Temní se; al ob gorskem robu plašno
Berlí nam zora, zora zmage, smerti —
Al' ta, al' una Serbu je enako,
Ostane vselj častí in slave sin.
Le dan hodá — sem zvedel — so še Turki,
Derhal njih skor ob naše duri tresne. —
Besedo zadnjo govorim, vaš oče;
Se nagne dan, scvetí se zor, in že
V kervavem boju koljemo protníke.
Od bistré Save strah verší, in tukaj
Ga serčno čakajmo, na Kosovem
Naj Serb'ja skrepi se al' slavno pade.
Opravke razdelil sem — umno, serčno
Jih veršite, kri serbska je porok.
Na čelu jaz se konjikov ustavim,
Kjer polje rah na griče stiska se,
Znad verhov noč se gosta v dol polaga,
Noč dolgočasna tenkega borovja.
Tam skrit nad vrage planem, če ne makne

Se drugih sil protivni polomesec.
Na desni vŕtric — kjer potok trate moči,
Oklene cvet armade terdno se
Sredine naše, slayni Brankovič
Ko zid bo stal. Če boj zavrè na sredi,
Se stari Bogdan s Turki močno stepe,
In če slabele bi moči, če verne
Počasno se, počasno — kar od desne
— Kot ris se prime žertva — rine Vuk
Nad Turke in od leve jaz pritisnem ;
Za drugo Bog in serbska hrabrost skerbi!
Tak jaz in Brankovič sva umno snula.
Bog vodi nas! Tvegajmo kri, življenje
In zdaj — — —

(vstane in gre do vsakega, jim rokó podajaje :)

Bog spremlja vas, otroci dragi!

(Jug-Bogdanu.)

Bog živi te, tovarš! jel' siva brada
Še dobro slaga z mladožarnim sercom!
Še ti cvetí junaških sinov cvet,
Po kterih se vmiraje ti okó
Ozira, kakor solnce še večerno
Goré pozdravlja. —

(Štepanu Goršavinu)

Srečno, Goršavin!

(Drugemu.)

In ti — — in ti

(Velebiču.)

In ti, Velebič dragi!

Kaj mlada ti še ženka solz prelije,
Pred ko objame ljub'ga spet možá!
Tolaži se, na persih ljube drage
Al' v grob' za dom enake so sladkosti!

(Brankoviču.)

In ti, moj Brankovič! na tvoje pleča
Zavalil kamen sem velik, in možko
(Sercé mi pravi) bodeš tovor nosil.
Lev serne v boj, če ti nad vrage planes.
Proč strog pogled! Iz tvojih nam oči
Leskeče zmaga —

Brankovič.

Da jo Bog podari!

Lazar (Jugovičem.)

In vas, prežlahrne deca, k sercu stisnem!
Kalí junaške stebła slavnega,
Močno po stebłu boste se ravnale;
Če takega očeta vas okó
Ravná na boj, kdo pač ne bil bi hraber?

(Petru Jugoviču.)

In ti, moj sin, si z mehkih ust serčnosti
Napil se? al' okó te njeno krepí
Za častno pot? Kaj za slovó je djala?
Kdo bo sušil ji solze?

Brankovič (za se).

Jaz!

Lazar.

Kdo glavci
Bo zbijal trope sladko-norih misli!

Brankovič (za se):

In kdo bo tergal cvet dušeci? Jaz!
In kdo drugam postelje Petru? Jaz!

Lazar (Jugoviču):

Pozabi to! naj ona bridko joka,
Krasnejše s časom se oko zvedrí,
Al' pa na grobu tvojem solz skalí se! —

(vsem.)

Predragi moji! Jutri vid'mo se
Na Kosovem, tam terdno čemo stati!
Bog spremi vas! daj lahko noč vam, lahko,
Pa ne še zadnjo! Bog vas živi, bratje!

(Vsi odidejo klicaje:)

Bog živi Lazar carja, Bog ga živi! —

Lazar (sam).

Prijazna noč! o rahlo me zaziblji
V krepčavno spanje — jutri mah in mah!
In morda derknem v večno, temno spanje.
Že v grobu pol — še enkrat jo zaplešem
Po bojnem polju. Klonem vrat kraljevi;
Le Serbjo, ljubo mojo sladko Serbjo
Mi reši Bog še jarma sužnosti!
Čmu jaz? Oguljen hrast nagibam sleme
Do tal že clo: le jutri ozelenim
Še enkrat, senčim enkrat še domovje. —

Potem me vdari Bog, če sem poskerbel
Za mlade brate up prihodnjih časov.
To prosim te! Pa zgod' se volja tvoja,
Ti mešaš vadle in narode ceniš!
Po svoji meri — daj narodu moj'mu,
Kar dobro je, in kar ti daš, je dobro. — (Dalje prihodnjič.)

Zagonske narodne pesme.*)

(Zapisal A. P.)

I.

Sán je pisa' Isus iz nebesa I svetomu Marku preko mora, Da on spravlja gosposke večere, Da ne kolje ni janje ni prase, Neg Štipana sina jedinoga, Mlado dite od leta sedmoga. Kad je Marko knjige razumio, Knjige štije a suze proleva. Pita' ga je Stipe dite mlado, Mlado dite od leta sedmoga: „Aj moj éačo, mudra moja glavo! Dosta j' vama knjiga dolazilo, Da mi ne ste suza prolevao“ — Al' govori njemu sveti Marko: „Ne pitaj me Stipe, dite mlado! Mlado dite od leta sedmoga! Sán je pisa' Isus iz nebesa, Da ja spravljan gosposke večere, Da ne koljen ni janje ni prase, Nego, sinko, tebe jedinoga. Kako éu to bolan učiniti, Kada mi se smiliš pogubiti!“ Al' govori Stipe dite mlado: „Aj moj éačo, mudra moja glavo! Učinite božje zapovedi;	Uzmite vi tanjanóga špaga, I vežte mi ruke naopako, Da vas ne bin nokton zagrebao, I da ne bin draga Boga rasrdio, I uzmite on svileni rubac, I vežte mi oči ponazada, Da vas ne bin mrsko pogledao, I da ne bin draga Boga rasrdio.“ Tako jest i Marko učinio. Kad je Marko nože nabrusio, Da ide draga sinka pogubiti, On put govori Bog dvanajst angjelovom I trinajstom svetitelju Jurju: „Uzmiteder ono mlado janje, Podmahnite g' pod Markove nože, Da ne kolje Stipana mladoga.“ Kad je Marko večeru spravio, Sán je Bogo na večeru doša' I dvanajest s njim(e) angelova I trinajsti svetitelju Jurje, Medju njimi Stipe dite mlado. Kad je Marko sinka opazio, Tiho so je on zaveselio. Mili Bože, na 'semu ti fala, Fala, dika i čast vik velika!

O življenju, značaju in vojni starih Slovanov.

(Zgodovinska čertica. Spisal Davorin Terstenjak.)

Sloveni in Anti so si enaki po svoji telesni podobi: vsi so veliki in močni, piše Prokop (Prokop pri Stritterju II. str. 28, 29).

*) Zagon je vas blizu Novega v Primorju. Zagonske narodne pesme, ki jih bom po Glasniku priobčeval, zapisal sem ob svojem času in iz enih ust, pa vendar kakšen razloček v njih in kakšna zmes v narečju! Pri tej priložnosti ne smem premolčati, da Primorci, zlasti po mestih in terjih mesto č, š in ž izgovarjajo c, s (pa tudi po poljskem š) z (ž) kakor tudi, da svoje naj starejše narečje radi mešajo z dosti novejšim štokavskim. Druge osebine tega najstarejšega narečja znane so iz „Novic“ in iz drugih spisov.

Znamenita je ta okolščina, da so se nekteri slovanski rodovi imenovali po svoji velikosti in moči, kakor n. pr. polabskoslovanski Voloti, Veleti. Že slavni Šafařík je rekel, da je korenika imenu Velet prilog velii — veliki (Slaw. Alterth. II. 562).

Po svoji moči se imenujejo stari Slovani tudi — Spori. V poljščini nahajamo: spory v pomenu „močen, velik“; v stari pruščini nahajamo s tvorivno pritiklino *t*: spart, stark, mächtig, spartin, Kraft (Nesselmann „die Sprache der alten Preussen“ str. 131), dalje v sanskerščini: spardhana, moč, Stärke. Kar pomenja imé Spor, to pomenja tudi drugo ime Slovanov — Anti. Po organiških postavah bi se staroslovenska beseda ant v cerkveni slovenščini glasila: ont, rusk. ut, srbsk. ut, slov. ôt ali vot. In zares imamo še v serbščini utiti, fett werden (Vuk rječnik), slov. votiti, na rimskoslovenskem kamnu pa ime: Votigout — Votigolt, Dickhals, Starkhals, Fetthals. Primeri starorusko ime: Utin, kakor je bilo ime poslancu Igorjevemu, staročesk.: Uta; imena ruskih vasí in rečic: Ut, Uty, Utin, v stari Panonii: Antiane = Utjane, Otjane. Z besedo ant, ut, ôt se vjema anglosaks.: ent, gigas, staronemški: anzi.

Prokop piše dalje, da zlo prсто živé in lahko prenašajo vročino in zimo in vsako hudo vreme, pa tudi lakoto. Stanujejo pa v bornih, sem pa tje raztresenih bajtah. Stavijo si tudi vasí: mesta pa si radi postavljajo kraj logov, rek in muž. Primeri Pribinovo mesto „in palude et nemore Salae fluminis“.

Njihovi hrami imajo več izhodov, in blagó svoje radi zakopavajo pod zemljo. Posebno jim je na skerbi živina (Maurikios XI, 5.) Še sedaj se kraj Save pri Brežcih živina velí blagó.

Prokop piše dalje, da niso hudobni in goljufivi in da so ptujcom kaj gostoljubni. Saj so celó enemu izmed narviših bogov dali ime Radogost, kateri je bil solnčen bog, v etičnem okrožju pa poseben varh gostém in gostijam.

Maurikios (XI. gl. 5) piše, da so bili posebno usmiljeni do sužnikov, katerim so za nekaj časa spet svobodo dajali.

Žene so jim bile sramožljive in tako nježne do svojih mož, da so se pogostoma dale ž njimi sožgati, če so jim pomerli (Adam Brem. str. 59. Helmold I. 2.)

Nestor piše o Poljakih, da so bili tihi in krotki, in da so zelo spoštovali stariše in žlahto (Nestor pri Schlötzerju II. 125).

Ljubili so ples in godbo in „Slavus saltans“ bil je v srednjem veku povsod znan prigovor.

Vendar so črez vse ljubili svobodo, piše Maurikios, in po nikakoršnem se niso dali spraviti v sužanstvo (Maurikos str. 272). Med sebé niso terpeli nobenega vladarja, ampak so že od starodavnih časov živeli v demokratičnem ustavu. Na deželnih zborih so se o občinskih zadevah javno med sebé posvetovali (Diethmar. str. 327). Njihovi oblastniki so bili: staroste, župani, knezi, lehi, vla-

dike, boljari; v boju so si pa naj modrejšega in naj hrabrejšega izvolili za vodja. Maurikios piše, da so se njihovi gospodarji tudi veleli regi „πολλων δε οντων ρηγων“ — Reg pomenja to, kar česk. řek, sansk. ragh, potentem esse, staronordiski; regin, dii regentes, ragnar, praepotens.

V vojski so bili junaki. Že Helmold (Chron. Slav. I. c. 2.) piše, da so Lutičani dobili ime od ljut, strenuus, fortis, zavoljo ljutosti v bojih, in Bodrici po Šafařiku od boder, pugnax, vigil.

Od Antov piše Jornandes, katerih hrabrost pri brambi lukanskih sotesk v Italii proti Gothom tudi Prokop hvali, da so bili nar hrabriši med vsemi Slovani. (Jornand. Goth. c. 3.) Tudi cesar Maurikios hvali njihovo hrabrost (l. c. pag. 274. 276). Posebno izurjeni so bili za bojevanje v ozkih in ložnih krajih, v ktere so večkrat pobegnili, samo da so zvodili sovražnika na nevarno in pogibeljno zemljišče (Maurikios l. c.).

Posebno so bili izverstni plavci, in so se dolgo pod vodó skrivali s pomočjo dolgih, čez vodo segajočih cevi, ki so jih v usta jemali, da so skoz nje zrak dobivali. Če komu to ni bilo znano, in je mislil, da je to terstje v reki rasteče, in se je mislil varnega, je bil iznenada napaden (Maurikios, str. 274) itd. Za orožje njim je služilo: strela, lok, sulica, kopje, škit. Oklepov niso imeli, pravi Prokop. Nekteri niso imeli ne srakice, ne plašča, temoč so se v bergešah ali hlačah, do kučtov (kvokov) segajočih, sovražniku nasprot postavljali. (Leo Pacific. cap. XVIII. §. 117.)

Imeli so po Dietmaru tudi zastave, ktere je varoval poseben duhovnik (Dietmar pag. 328.)

Kar na njih stari pisatelji grajajo je: da so „απιστοι“ (misstrauisch), in da ni med njimi edinosti. Maurikios piše, da niso nikdar edini bili v svojih posvetovanjih, in če so se ravno zedinili, berž so se spet razperli, ker nobeden noče drugega poslušati in ubogati. Tudi njihovi poglavarji so se radi dajali podmititi (bestechen) (Maurik. str. 281). Kdo bi se pri tej priložnosti ne spomnil gospodarjenja polskih žlahčičev? Vendar to veljá o dunajskih Slovanih. O polabskoslovanskih piše Dietmar: da so pri občnih posvetovanjih vsi bili ene volje, in če je bil kdo zopernik občnih sklepov, so ga z bičem spokali, in ako se je očitno zoperstavil, so mu hram zažgali (Dietmar str. 330). V vojski so tudi radi bili grozovitni in so poklali vse, kar njim je prišlo na pot. To grozovitnost in ubojstvalnost graja tudi Dio Cassij (XLIX, 36) nad starimi Panoni.

Iz Tersta v Ljubljano.

(Spisal Fr. Cegnar.)

I. Pismo.

Dragi svak! Popotoval sem unidan iz Tersta v belo Ljubljano, naše Athene, v mesto, ki nama je enako drago, ker naju veže nanj toliko sladkih spominov iz tistih nepozabljivih, v zorni diki bliščečih časov, ko sva hodila v jasnih spomladnjih in poletnih jutrih, prebiraje Prešernove pesmi, na poberdje, iz kterega izvira Hipokrene, pevski vir ljubljanskih učencov. Vem, da se še spominjaš, kako sva ondi s sreberno vodico gasila žejo telesno in budila pevskega duhá; kako sva postavljala mline na studencu in spletala šotore iz zelenih vej; vem, da nisi še pozabil, kako verlo si pod šotorom zlagal pesmi humoristične med tem, ko je pisala moja roka žalostne besede: solza, tuga, smert in grob. Ali dávno, dávno je že, kar naju je pognal Pagliarucci iz nedolžnega šotora in prepovedal nama delati škodo v lesu. Na tem studencu sva se poslovila: ti si šel na merzli sever, jaz na topli jug; tebe je odpeljala soparjeva moč po železnih šinah, mene rumeni voz po viti cesti; šla sva na tuje kruha iskat in, hvala Bogu! našla sva ga.

Sedem let nisem vidil naše Ljubljane! Unidan me ženó opravki zopet tù sem. Bilo mi je serce, ko sem korakal na železnico, kakor mladenču, ko gre pozdravljat drage neveste, kakor dobri dekllici, ki hiti v naročje stare matere. Ko hodim na teržaški kolnici poleg vozov, zakliče nekdo iz voza z znanim glasom: „Francè!“ Ozrem se in vidim starega prijatelja ter mu rečem: „Ti tukaj! kam pa?“ — na Brežino; stopi v ta voz“ — mi odgovori. — „Dobro! bom imel za pol ure dobro tovaršijo; škoda, da ne greš z menó v Ljubljano!“ govorim po stopnicah na voz stopaje. Moj prijatelj ni bil sam, imel je sebó neko gospó in gospico, obé Ljubljancanki; vsedemo se skupaj; beseda se je med nami oživila; prišlo je to in to na met, kakor se sploh godí v tacih družbah. Gospó je veselil krasni pogled na tiho morje, kjer je ravno zahajalo jasno solnce. Čeravno je ta prizor v resnici veličansk, vendar je še krasnejše gledati solnčni izhod na visoki gori. Spominjam se še dobro, kako sem v letu 1847, ko sem šel pervikrat v Terst, pospeševal korake po velki cesti proti piramidi na Občini, da bi vidil solnce za morje iti. Zašlo je danes kakor takrat čisto jasno, pa pustilo je za sebó dolg, svitel trak, ki je ležal nekoliko trenutkov na morju kakor orjaška metlja, pa se bolj in bolj stiskal in kerčil in zadnjič ugasnil; ali še se je krasno škerlatilo nebó na zapadu. Med tem nas je pripeljal ropotajoči vozovlak v Grinjan, prvo postajo pred Terstom. Nočna kraljica je ravno stopila v polnem obličju na jasno nebó in razlila biserne žarke po okolici. Za nami je stal v bledi mesečini Terst kakor na velicem

steklenem zercalu, okinčan z nebrojnimi lučmi. Pod našimi nogami na morskem bregu je kipel kviško grad Miramare, na ktereга je obračala radovedno okó moja tovaršija in ga htela prihodnji dan ogledati. Hlapon zažvižga in odrinemo proti Nabrežini po globoki v živo skalo vsekani železnici, ki nam je zaperla pogled na vse strani. Ko prisopiha železni konj na Brežino, me zapustí družba in ostanem sam.

Do sedaj nisem mogel opazovati družih popotnikov in popotnic, ki so bili z menó v tistem vozu, ker je tirjala moja družba vso pozornost. Ali ko me ta zapusti, se začnem ozirati krog sebe. Spredaj na prvi klopi je sedel mož duhoven, nosil je klobuk na tri vogle in černe nogovice; celo pot se ni premaknil s sedeža, ni se ozelr skoz okno, ni čerhnil besede, čeravno se mu ni htelo spati; zdelo se mi je, kakor da bi bil v kako reč globoko zamišljen, ali imel kaj posebnega na sercu. Za njim je ležal na klopi mlad, visok mož; Morfej mu je zapiral oči, molil je vse štiri od sebe in z dolžimi berkljami, ki so se stegale na nasprotno klop, je zapiral pot med sedeži po sredi vozá. Ne vem, kdo in kaj je bil; imel sem ga za kupčijskega opravnika, le toliko mi je bilo jasno, da se ni podal na pot z bremenom skerbí, ker je spal celo pot. Za njim je sedel teržašk mesar; rejen, korenjašk mož, ki je šel v Postojno, kjer se je imelo prihodnji dan 1000 za laško armado namenjenih volov po dražbi prodati. Na svoji levici sem zapazil gospoda srednjih let, z gospó in cvetečo gospico. S to družino sem se hitro soznani. Gospodična se je preselila na klop meni nasproti in kmalu sem zvedel iz njenih ust! kdo in kaj, od kod in kam? Gospod je bil vojašk zdravnik, rojen Slovak; njegova žena Poljakinja, ki je pa govorila tudi slovaško narečje; deklica je bila Slovakinja, pa ne v rodu s poprejšnima. Selili so se iz Benetek v Pešt; zdravnik je bil tù sem prestavljen, dekle pa je zapustilo očeta v Benetkah in šlo na svoj dom. S to zgovorno trojico sem se tedaj soznani. Gospá mi je tožila, da ne more spati na vozu, vendar je kmalu zaspala. V Divači nam se pridruži mlad častnik, se soznani z zdravnikom in nastopi med njima živa govorica. Gospodična se je obnašala, kakor bi sedela na škerbcih ali na žerjavici; vedno je imela kaj opraviti, stokrat je vzela torbico raz polico; zdaj to, zdaj to vanjo zaklenila; zdaj uno, zdaj to iz nje vzela! Sam ne vem, kolikokrat je odperla in zapërla okno; védla se je prav po otročje. Jezik ji je tekkel, kakor bi bil namazan, vendar ji ne morem nič očitati na besedi, ker je bila v vsem krotka in nedolžna, in za njen spol in njene leta nenavadna. Pravila mi je, kaj je vidila po svetu; govorila je o veliki debrečinski pusti, o bogastvu ondešnjih kmetov; prašala o imenitnostih dežele kranjske in o njenih prebivavcih. Kjer se je valjala siva megla po dolinah kraških, imela jo je za reko, in nastopil je med nama govor, ki me je spomnil dialoga v Hamletu o tisti megli, ki je imela tako

različne podobe. Tako zabavo sem imel do Šen-Petra, da sem se že naveličal odgovarjati na vprašanja, katerih je imela kakor livada trave. Ti veš, ljubi svak! da nisem ustvarjen ženskemu spolu za kratek čas, ker mi ni znano prilizovanje, ker sem skop s hvalo, človek malo in resnih besedi; šala se mi ne podaja, prazno vprašanje ne prilega. Ne boš se tedaj čudil, da sem stopil v Šen-Petru raz voz, da se tako morebiti znebim zgovorne tovaršice. Ti bi bil mož na mojem mestu! Tvoje obnašanje je jako priljudno, tvoje usta so med; ako se šališ, bi človek od smeha počil. Še danes sem ti hvaležen, da si mi s prirojeno šalo tolikokrat razjasnil oblačno čelo; nikdar ne bom pozabil Miklavževega večera, ko si bil ti parkelj; tacih burk še nisem doživel, tacih šal še svét ni slišal, kar je umerl oče Abraham!

Stopim zopet na voz; moja tovaršica se je med tem ulegla na stransko slonilo, toraj se usedem na drugo stran. Za menó pride visok, suh kapucin, gologlav, po redovniško ostrizen, z veliko plato na glavi; dolga, ko sneg bela brada mu je segala do pasa po rujavem, na pol novem, na pol starem habitu; na belem konopnem pasu je visela kronica z jagodami, kakor šiške debelini. Ako bi bil vidil zunaj na kraški samoti v tako svitli noči med belkastimi, sem ter tje raztresenimi skalami tega častitljivega starca, mislil bi bil, da je kraški duh, ki je vdihnil svojo podobo v te kraje. Ko se ozre krog sebe in vidi, da je zgrešil pravi voz, reče v benečanskem narečju: „Anche quà no xe — no sò gnanchè mì, dove che gho d' andar“.*) Na to mu rečem: „Jo la ho veduto entrare nel prossimo vaggone d' avanti, in quello sarà il suo posto, Reverendo!“***) On odide, hlaçon zaberlizga in odrinemo.

V našem vozu je malo po malo potihnilo vse, le častnik in zdravnik se pogovarjata še prav živo. Med drugim pripoveduje častnik tole: „Imel sem na Laškem tovarša, junaka da malo tacih! Boj je bil njegovo veselje; ali ko korakamo v bitvo solferinsko, je bil vès pobit in klavern; rekel mi je na vprašanje, da mu je, kakor bi imel kroglo v sercu in da je ta dan zanj poslednji. Pridemo v ogenj, prva krogla je zadela njega in ostala mu v sercu. Pretresala me je ta zgodba, ktero je nanesla slepa naključba.“ — „Gospod moj — odgovori zdravnik — čeravno so ljudje mojega stanu najraji materialisti in radi prezirajo človeškega duhá, ker mu ne morejo potipati za žilo; vendar sem do dobrega prepričan, da dušne meje niso tako tesne, kakor mislijo sploh prematerialno izobraženi ljudje, da ni vse naključba, kar mi tako imenujemo, ker zvez, ki sklepajo in nanašajo dogodbe, s telesnimi očmi ne vidimo in ne spoznamo lastnega duhá, ker je v tesno persteno posodo zapert. Kdor to reč skerbno preišljuje, mora

*) Tudi tukaj ni, sam ne vem, kam bi šel.

**) Vidil sem Vas, prečastitljivi! stopiti v prvi voz spredej, ondi bo vaš sedež.

spoznati, da vodi človeka nevidljiva roka skoz celo življenje, da je med duhovi, še v telesni ječi zapertimi, neka tajna zveza, da vidi duh skoz neko temno zagrinjalo dalje, kakor mi mislimo, da tako imenovani spomin, na kterega verujejo priprosti ljudje preveč, izobraženi sploh premalo, ni ravno reč čisto prazna. Če spoznamo to, ne bomo pripisovali naključbi dogodb nam nerazumljivih.“

Častnik oberne besedo na druge reči; beseda je dala besedo; prišli smo v Postojno. — V prihodnjem pismu ti bom popisal pot od tod do Ljubljane, danes dosti; popisal sem ves papir, zunaj tuli strašna burja, persti mi zmerzujejo, ura bije polnoči. Z Bogom!

Tvoj

svak

France Češnarjev.

Na stricovem domu.

(Dalje.)

Popoldan sva ostala z Mino sama domá, vsi drugi so šli h keršanskemu nauku. Toliko časa, da je Mina zunaj pospravila, sem bil sam v hiši za pečjo in sem prebiral „Svetina“; pa se mi ni veliko ljubilo, ker sem ga bil že tolikokrat prebral, da sem ga že skoraj iz glave znal. Ko pride Mina, sem jo pregovoril, da sva „zajca“ lovila. Ali ona je znala slabo loviti, jaz sem pa ujo precej ujel, to se je pa Mini za malo zdelo; toraj sva spet pustila zajca in pse. Jaz sem se ulegel po peči in sem mislil, kdo bi bil tega kriv, da v stricovi hiši več tako prijetno ni, kot je bilo včasih. Ali so stric sami, ali Marička, ali kdo drugi? Mino sem slišal večkrat zdihniti, toraj pomolím glavo s peči in jo poprašam:

„Mina! kaj pa ti je, da se tako deržiš?“

„E, saj ni, da bi moral ti vse vediti. — Tudi si še preotročji, da bi vse zastopil.“

„Mina! povej mi vsaj, kaj je Marički, da se vedno bolj na jok kot na smeh derži. Ti gotovo veš, zakaj da so stric proti nji tako ostri, zakaj ni smela sinoč z nami in zakaj je morala danes s stricom k prvi maši?“

„Kaj pa, da vem!“ Te besede je Mina bolj zdihnila, kot izgovorila.

Ta zdihlej je bil olje v ogenj moje radovednosti. Kot bi trenil, sem bil iz za peči in sem sedel pri Mini.

„Minca! kaj ne, da mi boš povedala, saj nisem več tako otročji, kot ti znabiti misliš.“

Mina misli nekaj časa in gleda pred se na tla, potem mi pravi: „Vidiš, vsega tega je kriv Kamnarjev Pavle.“

Jaz jo debelo pogledam in začudivši se ponavljam njene zadnje besede: Kamnarjev Pavle!

„Ja, sam on in nihče drugi! Kaj ne, da se ti to čudno zdi, pa je vendar le res. Vidiš, to je bilo pa takole. Tisto nedeljo po svetem Andreju gre tvoj stric po južini h Kamnarju, ker Kamnar je Andrej, in kakor imajo že od nekdanj navado, hodijo sosedi eden drugega vezovat. Tudi Marička bi bila imela na večer za očetom iti; reva se res napravi in ravno hoče iti, kar prirohní tvoj stric domú. Saj sem vendar že čez trideset let pri tej hiši, ali tako razkačenega ga vendar še nisem vidila. Najpred se je znosil nad Maričko, neutegoma se je morala razpraviti in še iz hiše ni smela iti. Z Jakatom sva htela miriti, pa bolj ko sva ga pogovarjala, hujše je noril. In pri vsem tem še ni bilo iz njega spraviti, kaj ga je tako zdrazilo. Meni celo noč ni dalo mirú; na vse zgodaj sem že šla k Mejaču, ker sem vedila, da je bil tudi on zraven, in Mejaška mi je razložila, kaj da so imeli. Drušinja je bila prav vesela, posebno naš je bil prav židane volje. Pogovarjajo se od mnogo reči, beseda dá besedo, govorica pride tudi na Maričko. Kamnar začne bolj od strani in po ovinkih snubiti Maričko za svojega Pavleta. Pa komaj naš čuti, kam pès taco molí, ga zgrabi jeza, pravijo, da bi bil celo v Kamnarja skočil, ko bi ne bili drugi možjé branili. Vidiš od tistega večera ni več mirú ne veselja v naši hiši; jaz sama ne vem, kaj bo iz tega. Nar bolj se mi še smili Marička, le poglej, kako prepadeno revše okoli hodi, saj ni skoraj več za spoznati; kedar jo pogledam, pridejo mi solze v oči“.

„Pa zakaj se branijo stric vzeti Pavleta za zeta, saj je vendar Pavle nar zališi in nar pridniši fant v fari, in Kamnarjeva hiša je ena nar terdnejših“.

Ravno to je, Pavle ni Kamnarjev sin, on ga je le za svojega vzel“.

„Čigav je toraj?“

„Sam Bog vé, ljudje pravijo, da so ga cigani pustili“.

„Cigani! kaj govoriš Mina?“

„Cigani, cigani! Oh nikoli ne bom pozabila tistega jutra, saj še sama prav ne vem, koliko je že od tistega časa, mora že biti čez dvajset let, takrat je bila še tvoja ranjca teta živa. Bilo je na svetega Petra dan. Me dve sve se ravno napravljale, da bi se peljale k svetemu Petru, ker veš, da je bila ranjca iz šempeterske fare domá. Me dve se ravno napravljave, kar priteče Kamnarica v eni sapi k nam. Komaj da je mogla spregovoriti: Pojte, pojte — pogledjte! Preplašene greve za njo, pred Kamnarjevo hišo je stalo veliko ljudi, ki so ogledovali dete, ki je bilo znabiti leto staro. Ko je namreč Kamnar živini pokladal, se mu je zdelo, kot bi v svislih nekaj stokalo; skonca sam sebi ni verjel, ali stokanje je bilo vedno glasnejše in nazadnje je razložil popolnoma otročji vek. Gre tedaj gledat in najde

v slami v umazane in stergane cunje zavito dete. Nihče ni vedil, čigav bi bil otrok in kako je prišel v Kamnarjeve svisli. Med drugimi babami pride tudi Hostarica. Ta komaj otroka pogleda, pa zavpije: to je ciganski otrok, le pogledjte svitile černe lase in černe oči. Vsi so dali Hostarici prav, vsak se je čudil, kako da mu ni to prec na misel prišlo; zdaj so se vsi domislili, da so se pretečeni teden cigani po naših gozdih klatili. Kamnarja takrat še nista imela svojih otrok. Kamnarici je to dete tako dopadlo, da je moža pregovorila, da ga je vzela za svojega. Ker niso vedili ali je otrok že kerščen ali ne, so ga kerstili še tisti dan, dali so mu ime Pavle; tako je htela Kamnarica, ker so ga na ta dan našli.

„Fantek je bil vedno zdrav in je rasel prav hitro v veselje Kamnarjevih. Bil je prav priljuden, ubogljiv in priden, vse ga je rado imelo. Večkrat sem rekla Kamnarici: Lej, kako ti Bog povračuje dobro delo, fant je pravi božji žegen pri hiši. V družino drugih otrok ni nikoli posebno rad zahajal, posebno ko je zvedil, da ni Kamnar njegov oče. Otroci so se nanreč pri igri nekaj sperli in eden mu pravi: cigan! Ves objokan je prišel domú, komaj sta ga Kamnarja potolažila. Od tistega časa se je na paši naj rajši ločil od družih. Ker ni imel druge tovaršije, je piskal na piščalko, katero mu je dal slepi Pavlač; saj si menda tudi ti poznal tistega berača, ki je predlansko pomlad na Kovačevem podu umerl. To piščalko je nosil vedno s seboj, pa kako ti je znal tudi fant piskati! Kar vse ga je poslušalo in vendar se ni nikjer učil, prav sam od sebe. Po zimi je hodil h kaplanu, se je naučil brati in pisati in gospod Janez ga nikoli niso mogli prehvaliti, kako prebrisane glave da je“.

„Ko so šli gospod Janez od nas, so mu dali v spomin lepe gosli, ker so vidili, da ima Pavle veliko veselja do muzike. Teh gosel ni djal skor nikoli iz rok, bodi si na produ, na paši ali v gozdu, povsod so ga spremljevale, in zdaj ko je za pastirja že davno odrastel, gode poletne večera na vertu. Neizrečeno lepo zna, še vse bolj kot stari Godež; človeku se res kar serce taja, če ga posluša. Hostarica mi je večkrat rekla, da zdaj je prepričana, da je Pavle ciganske kervi, ker samo ciganom je prirojeno, da znajo sami od sebe tako gosti. In jaz sama bi skor mislila, da je res tako.“

Mina je zdaj prenehala, cel čas sem jo zvesto in verno poslušal, cel čas nisem odtegnil oči od njenih ust, še le ko sem vidil, da je popolnoma umolknila, sem jo hotel poprašati bolj natanjko za to in uno reč, pa nisva imela več časa, ker so ljudje že iz cerkve prišli.

Vsedel sem se spet za peč. Vse kar mi je Mina pravila, sem v duhu še enkrat ponavljal. Zdaj se mi je pač razjasnila marsikaka reč, katero sem te dni vidil in slišal v stricovi hiši, zdaj sem vedil, kaj je vzrok Maričkine otožnosti in stricove nevolje. Pavle — cigan! te misli se nikakor nisem mogel odkrižati; vse kar sem kdaj od ciganov slišal ali bral, mi je rojilo po glavi. Moja stara mati so mi

časih pravili, da so pravi cigani iz Egipta doma, da je to od Boga zaveržen rod, ker ni hotel sprejeti matere božje, ko je bežala z božjim detetom pred grozovitim Herodom. Zato so prekleti in vsak se mora sedem let klatiti križem sveta. Zmislil sem se tistih ciganov, ki so nekega jesenskega večera na Savskemrodu kuhali in plesali; danes sem se spomnil tudi tiste blede ciganske deklice s plamečimi črnimi očmi, kateri sem dal nekdanj polno canjico rudečih jagod. Bilo je poletni popoldan; razun mene ni bilo žive duše doma, vsi drugi so bili v senožetih. Na hišnem pragu sem ravno sedel in zobal okusne jagode, kar zagledam, da je tropa ciganov zavila po stegnah proti našemu kozelcu. Hitro skočim v vežo in zapahnem vežne vrata. Cigani so res prišli do hiše, možje so šli po cesti naprej v vas in tudi babe in otroci so šli za njimi, ko so vidili, da je vse zaperto.

Ko so se vsi zgubili po vasi in nisem nobenega več vidil, odprem spet vrata in se vsedem na prag, kar naenkrat stoji pred menó cigansko dekle kakih dvanajst let staro. Bila je bosa; raztergana obleka ji je segala komaj do kolena, le lasje so bili lepó v dve kiti spleteni, ki ste ji po plečih mahale. Lica je bila prepadenega, menda je bila bolna, ali oči so se ji svetile kot živi ogenj. Ko sva se z očmi ujela, sam ne vem, kaj mi je bilo: neka neumna plahota me je obšla, hotel sem spet zapreti vrata; ko pa vidim, da se dekle ne gane z mesta, obstojim na pragu in tako sva se gledala molčé, ali njenega bistrega pogleda nisem mogel dolgo zderžati. Ko spet povzdignem oči, vidim kako poželjivo pogleduje moje jagode, nisem se dolgo premišljeval, polno canjico jej podam. Ona se rahlo nasmehljá, seže v nedrije, mi stisne v roke lesen križec in odide. Dolgo sem še gledal za njo; tako dolgo, da je zginila za bližnjimi hišami. Potem se mi je celo noč sanjalo od mlade ciganke. Tisti križec sem hranil nekoliko časa; ko sem ga pa pozneje materi pokazal in jim povedal, kdo mi ga je dal, so ga vergli v ogenj. Potem nisem mislil več na križec ne na ciganko, ali današnja Minina povest mi jo je spet živo pripeljala pred oči.

V Pavleta in v cigane sem se tako zamislil, da nisem vedil, kdaj se je storila noč in kdaj so luč naredili; še le stricov glas me je zbudil iz mojih sanj, ko so me po imenu poklicali in mi veleli, da bi jim iz „drobtinc“ kaj bral. Vsedem se in začnem brati, kar so mi stric odkazali, ne vem kaj da je bilo, ker moje misli so bile še vedno drugod; verste so se jele gibati in čerke so mi plesale pred očmi, večkrat sem moral obstati ali pa sem preskočil versto.

„Kaj pa ti je danes, da ne znaš brati, ali si pijan ali kali?“ s temi besedami mi vzamejo stric bukve iz rok in sami berejo naprej. Ali kakor se mi je zdelo, tudi njim ni šlo branje nič kaj od rok. Kmalo so položili bukve spet na polico in šli od doma, kar se nam je vsem čudno zdelo, ker to sicer ni bila njih navada; v veži so še rekli Mini, da njih z večerjo ni treba čakati. Mi drugi smo tiho se-

deli vsak v svojem kotu, nobenemu se ni ljubilo govoriti; drugega se ni slišalo, kot tiktak stare ure, zunaj je pa sultan glasno lajal okoli hiše.

Dolgočasno so se vlekli dnevi eden za drugim; ne ene prav vesele ure ni bilo, toraj mi je bilo prav ljubo, da so šle vakance h koncu. Starega leta dan po južini so se stric nekam peljali. Sicer so me vselej sebó vzeli, danes mi pa niso rekli besede in jaz se nisem htel siliti, ker sem vedil, da niso dobre volje. Ko se odpeljejo, se jaz napravim in grem na Savski prod, da bi mi popoldan poprej m'nul. Bilo je sicer merzlo; ali hoja me je toliko ugrela, da bi tudi hujega mraza ne bil porajtal. Sneg je ležal na debelo; brinovi germi, ki pogosto rasejo porodu, so le veršičke molili iz snežne odeje. Burja je bila sneg toliko sterdila, da me je držal, in tudi struge, ktere je bila zadnja povodenj porodu napravila, so bile do terdnega zamrznjene. Okoli strug je rastle verbovo germovje, bolj proti Savi pa so stale lepe jelše z visocimi topoli namešane; od germovja in od drevés je viselo dolgo ivje, ki se je lesketalo v večernem solncu. Prišel sem noter do Save, bila je sicer majhna, ali veliko bolj zelena, kot po letu in čista kot ribje okó.

Vse je bilo tiho, le vrane, ki so unkraj Save ob cesti letale, so se oglašale včasih s svojim kra-kra in od nasprotnega mlina se je slišalo ropotanje in klepetanje koles. Na dnu so stale s snegom ogerne Kamniške in gorenske planine, ktere je zahajajoče solnce obsevalo z rudečim svitom. To me je opomnilo, da bo treba iti proti domu. Precej hitro sem korakal po zmerznjenem snegu med verbovjem, kar zaslišim stopnje po snegu; prav dobro sem tudi razložil, da se mu je časih sneg uderl pod nogami, viditi ga pa še nisem mogel. Stopnje so se hitro bližale, tudi germovje se je jelo gibati in pred menó stoji — Kamnarjev Pavle.

Pavle je bil gotovo najzališi fant na celem Posavju. Zraščen je bil kot jelka, zraven lahek in gibčen kot jelen. Černe kodraste lasé je nosil nekoliko dalje, kot je bila sicer navada pri kmečkih fantih in černe berkice, ktere so ravno dobro poganjati jele, so se prav dobro podajale k resnemu obrazu. V vsem je bil prav podoben tistemu rimskemu vojaku, ki je v naši cerkvi pri božjem grobu na desni strani za stražo stal, kteri je meni v mladostnih letih tolkanj dopadel, da bi ga bil lahko celo uro neprenehoma gledal.

Ko je danes tako neutegoma pred menó stal, sem se ga nekoliko ustrašil, ne da bi se ga bil bal; ali nekako neznano čutje me je spreletelo, da me je srce zbolelo — spomnil sem se Maričke.

Ko se nekaj časa tiho gledava, me on nagovori:

„Ali si se me ustrašil?“

Jaz odmajem z glavo.

„Kako, da hodiš tu porodu zdaj na večer prav sam?“

„Domá mi je bilo dolgčas, sem pa šel proti Savi. Zdaj bo pa že kmalo noč, moram iti proti domu, da ne bodo skerbeli, kje da sem.“

„Saj grem jaz tudi, pojva skup!“

Molcé greva naprej, meni je bilo nekam čudno pri sercu; ne da bi me bilo groza spremljevalca — ali znebil bi se ga bil vendar rad.

„Zakaj pa ne prideš te praznike nič k nam v vas, kaj smo se ti tako zamerili, saj druge leta si rad prišel?“ Nisem vedil, kaj bi bil na to odgovoril, Pavle pa nadaljuje: „Pa kaj te bom upraševal, saj dobro vem, zakaj te ni. Jeli da so ti stric prepovedali k nam hoditi?“

„Stric mi niso ničesar prepovedali.“

Pavle me prime zdaj za roko in pravi: „Saj sva bila menda zmiraj prijetla in, če imaš Maričko le količkaj rad, tako mi povej, kaj se je godilo v vaši hiši, kar si ti domá.“

„Stric niso nikoli ne tebe, ne vaše hiše v misel vzeli; to pa vem, da ste v kregu, Mina mi je vse povedala.“

„Kaj pa Marička?“

„Marička se mi smili, skor zmiraj je objokana; kar sem jaz tukaj, ji stric še niso dali dobre besede.“

„Stopiva tukaj v kraj, nočem da bi naju kdo vidil. Tudi te prosim, nikar ne pravi nobenemu, da sva bila skup, posebno domá ne, nar manj pa stricu.“

„Tu je moja desna roka, od mene nihče ne bo nič zvedil. Ali tudi Marički ne smem povedati?“

„O, Marički le vse povej, zato te še prosim; toda tako, da nihče slišal ne bo; povej ji tudi, da jo lepo pozdravljam in da naj stopi jutre, če pojde k sveti maši, k šomaštrovim dekletam, jaz jo bom ondi čakal.“

„Že dobro! Lahko noč!“

„Lahko noč!“

On je zavil v stran, jaz sem šel naravnost proti domu. Strica še ni bilo domá. V hiši ste sedele Mina in Marička; jaz poklekнем zraven Maričke k peči na klop in si grejem oterpnjene roké. Ko gre Mina iz hiše, nagnem glavo proti Marički in jo tiho poprašam: „Ali uganeš, s kom sem govoril?“ Ona me bistro pogleda, pa ko bi trenil, ji šine kri v obraz, da sem mislil, da ji bo glavo razneslo. „Kaj me boš tako gledala, saj vem vse. Pavle te prav lepo pozdravlja in jutri pred mašo se oglasi malo pri šomaštrovih.“

„Za božjo voljo te prosim, nikar ne jemlji pred stricom Pavleta v misel, tudi Mini ni treba praviti, da si ž njim govoril.“

„Kaj še! Saj vendar nisem več otrok!“

„Ona me objame in kušne na lice, potem sva še dolgo govorila. Na tanko sem ji moral povedati, kako sem Pavleta dobil in kaj sva

govorila, tudi ona mi je pravila veliko reči, katerih še popolnoma razumel nisem, torej sem jih kmalo pozabil.

Pozno na večer so se pripeljali stric. Še toliko smo počakali, da je Jaka djal konja v hlev, potem smo šli kadit in škropit okoli hiše, kot na sveti večer.

Starega leta dan sem te praznike zadnjikrat spal v stricovi hiši, ker drugi dan me je Jaka spet tiral proti šolskim klopém.

Novega leta dan po maši sem imel velik opravke. Bližali so se sv. trije kralji, bilo je treba nove letnice, novih križev in novih čerk. Sicer so se mi smilile lepe čerke, ktere sem lansko leto s tolikim trudom zmalal, lahko bi jih bil pustil in bi bil samo letnico popravil, ali jaz jim nisem mogel pomagati, moja tenka vest mi kaj tacega ni pripustila. Vse je moralo biti pobrisano. Preden so bile nove čerke napravljene, je prešel celi dopoldan, ker vsaka deska po celem stricovem pohoštju, ki je bila kakim vratom podobna, je morala nositi čerke sv. treh kraljev. Veliko truda mi je prizadjala čerka *M*, bodi si da sem bil res bolj okoren memo družih let, bodi si da se je moj estetični okus med letom toliko ogladil, da mi ni bila kmalo vsaka všeč. Tudi križi so mi nagajali dolgo, preden sem jih pripravil, da so lepo po koncu stali.

Po južini se poslovim od vseh, vsedemo se na dvoje sani: prve se odpeljejo proti cerkvi, na drugih pa derčiva z Jakatom proti beli Ljubljani.

(Konec prihodnjič.)

Pomenki o domačih rečéh.

Narodno gledišče Varaždinsko.

Dne 18. jan. se je igralo v našem gledišču pervikrat to zimo, in sicer v našem jeziku. Za celo mesto je bil vesel dan, ker ni se čula na gledišnem odru horvaška beseda že od leta 1848, to je celih 11 let. Po tako dolgem postu je lahko razumeti, da so ljudje vreli skupaj, kakor bučele pred panjem. Da bi bilo gledišče za polovico večje, ne bili bi mogli najti prostora vsi, ki so želeli. V nedeljo zvečer so začeli izdajati liste za sedeže v gledišču, in drugo jutro ob devetih ni bilo več mogoče ne enega dobiti, če bi ga bil plačal s cekinom. Ljudje so se serdili, in nedolžni prodajavci so imeli dosti križa ž njimi. Akoravno je bil začetek še le ob sedmih, smo šli vendarle že ob šestih noter, ali pomagalo nam ni nič: vsi boljši prostori so bili natlačeni, tako da smo morali terpeti tako gnječo, kot nikoli in to v oddaljenih zadnjih kotih. Terpeli smo prav za prav le mi možaki, ker sedeži so bili le za gospé, kjer jih drugega nič ni mučilo, kakor vročina; to pa, mislim, so le čutile, keđar je igra prenehala, ker sicer je vse mislilo in živelo le z igralci. Možje, ki so se bili zbrali v ta namen, da bi nas razveselovali pred pustom in v postu, so upali sicer prvo igro že 8. jan. spr-

viti na oder, ali mnoge overe so jih zadržavale celih 10 dni. Odzdaj pa so nam obljubili, predstaviti vsaj 6 iger, ker prostovoljni igralci ne živé samo za gledišče in ne morejo igrati, kedar se jim zažvižga. Gospodom odbornikom pa gre vsa čast in hvala za njih trud, in tudi za to, da so tako dobro izbrali za prvo predstavo igro, ki mora vneti vsakega Horvata. Predstavljali so namreč Freudenreichovo izvirno narodno igro: „Graničari ili proštenje na Iljjevu“. Igra je, kakor že naslov kaže, vzeta iz življenja graničarskega. Neki Savo Čuič, ki je že zavoljo mnogih krivic pobegnil iz regimenta, je ogljufal Joca Bočiča z ponarejenimi obligacioni, s kterimi se ta ravno na pot k sodbi podaja. Graničar Andrija in njegova žena Maca mu branita hoditi na večer, ali Joca ne pozná strahú. Ko odide, razodene Andrija svoji ženi, kako ga je ravno ta Čuič pred nekimi leti na Laškem pripravil ob čast in v kazen s tim, da mu je podtaknil denarje, ki jih je sam ukradel, in da je bilo to ravno pod tim kapitanom, ki ima drugi dan priti za oberstara v ta kraj. Joca je zadržala nevihta v kerčmi Gergovi. Ko pride Andrija po opravih tje, naleti v veži na Čuiča, ki se je prišel krepčat. Andrija ga sicer odpodi, ali Čuič pride nazaj, in ko čuje pri vratih, da misli Andrija spremiti Joca, izprazni njegovo puško, ki sloni v veži in odide. Ko Andrija spremlja Joca, zadene Joca Čuičeva krogla. Patrola priskoči in zgrabi Andrija, prazna puša ga obsodi. Čuič pa se polasti Jocovih listov. V drugem djanju je Andrija v ječi. Novi oberstar pride, in koj prvi dan mora soditi. Maca in Gerga prideta prosit, pa oberstar se ne da ganiti, posebno ker vidi Andrija že drugikrat pred sodbo; celo Gergovo vprašanje, ali so se našli ukradeni listi in denarji pri njem, ostane brez veljave. Maca vzame še slovó od Andrija, malo časa mu je še živeti. Kar pridejo k oberstu iz mesta poslanci, ki prosijo za poštenega Andrija. Njegova žena, njegov lajtnant, Maca, Gerga ga prosijo, da bi pervega dne svoje službe ne zaznamoval s takim djanjem, pa še le, ko njegova hčerka in Andrijevo dete pred njim na kolena padeta, se omeči in izreče pardon. Množica ljudstva kriči pod oknom glasno: Živio! — Tu bi človek skoraj mislil, da je konec, ali vendar za drugim aktom pride tretji. Andrija je obnorel. Po navadi hodi vsaki dan na Jocov grob, in danes pride memo vesele družbe, ki pije in poje, in kjer je Gerga nekakšen poglavar, ki ga brani pred zasmehovanjem množice. Na pokoplišče pride tudi Čuič, vpaden in skesan, pripravljen se sam izdati pravici; na ptujem ni mogel več živeti. Ko Andrija spozna Čuiča, se zgrudi na tla, pa Čuič priklieše ljudi v pomoč. Ko se Andrija prebudi, je zadobil zopet pamet. Na grobéh odpustita Maca in Andrija skesanemu Čuiču, ki se poda sam k sodbi. Med celo djanje so vpletene prav čedno nektere smešne scene med Gergom in sobarico oberstarovo, ki je prišla ravno iz Dunaja, ki dobro nemškutari, in ki sicer v glavnem djanju nimá drugega nič opraviti, kot da pozove oberstarjevo ženo na prošnjo Gergovo, v čigar kerčmi je prvi večer ostala, in da uzame nazadnje, ko je teto zgubila in denarja dobila, lajtnanta, ki je pomagal prositi za Andrija. — Tu še le Vam je pravi konec. Igra je pisana v posamesnih delih izverstno. Dialog je živ, jezik gladek in lep. Ali djanje ne

more zadostiti. Pri koncu drugega djanja je prikipelo do verha. In kaj reši tu celi voz? Ena sama beseda človeka, ki moralično ni nikakor prepričan nedolžnosti obsojenega. Zato pač res manjka še nekaj na koncu drugega akta; da je Andrija nedolžen, vé sicer gledavec, ali pokazati se mora to tudi pred svetom, in kar je poglavitna reč, Savo Čuič ne sme uiti zasluženi kazni. Ta tirjatev pa ni rešena, kot bi bilo želeti. Celega akta, potem že, ko je djanje tako rekoč pri kraji, ta reč gotovo ni zaslužila. In misliti, da mora Andrija nazaj dobiti zgubljeno pamet, je ravno tako čudno, ker na koncu drugega akta nikdo ni vedil, in tudi ne imel kake prilike misliti, da jo je zgubil. Reči se pa mora, da je pisatelj dobro poznal gledišče in vedil, kako se zadene čuvstvena žilica gledavcov. Zadnji akt je popolnoma prerajtan na tako imenovani teatralni effekt. — Igrali so skoz in skoz prav dobro. Maco je igrala mlada gospodična Prešernova. Nas Slovence je vnemalo ime in podoba in igra. Komični osebi: stari Gerga namreč, pošten in hraber graničar, ki nima druge slabosti, kot da se mu nos rudeči od pijače, in nemškuta sobarica, ste bile izverstni, tako da je bilo pri nekterih mehkih sercih viditi, kako so se mešale solze žalosti in smeha. Govori se večidel, da mora človek za prostovoljne igravce precej potepeljivosti seboj primesti, ali meni se zdi, da je je dostikrat za prave igravce, ki lazijo vsakih 14 dni drugam s trebuhom za kruhom, mnogo več treba. In pri vsem tem je treba pomisliti, da so bili večidel vsi pervikrat še le na odru; nadjati se moremo še dosti veselih in veselejših večerov. — Obleke so bile sploh narodne; večidel so jih dobili iz Zagreba iz narodnega gledišča, za katero so dali, kakor sem čul, Varaždinci ob svojem času jako velik donesek. Gospodične so imele obleke preprežene z višnjevimi in rudečimi trakovi. Vidil sem pa tudi med gledavkami par narodnih pokrival. — V saboto bodo igrali ravno to. Potem pride na versto, kakor se čuje, „cerna kraljica“. —

In Vi, dragi moji Slovenci, kaj pravite Vi k temu? Ali mislite, da bi slovenski prostovoljci ne igrali ravno tako dobro, da bi se slovenski jezik ne glasil ravno tako lepo na odru gledišnem, kot se je glasil že pred davnimi leti, in da bi naš narod ne vrel v gledišče tako kot horvaški? Kaj Vas toraj moti in zaderžuje? Čul sem že večkrat reči: Igrali bi, ali kje dobiti igravk? Verujem, verujem, in skoraj bi rekel: „Das eben ist der Fluch der bösen Zeit“, ali upam vendar le prašaje Vas drage moje: Ali Vam gre iz serca, ko se branite, ali Vam zabranuje to le sama etiketa? —

V tukajšni kazini imamo tudi vsak teden zabavo s plesom. V torek smo jo imeli pervikrat, in vidili smo tudi tu pri gospéh in gospodičnah večidel le narodne barve. Le škoda, da ne vem, kako se prav za prav horvaško imenujejo te zabave, ker tu jih kliče vse vprek le: „Kränzchen“. Mislim, da je bil Nemeec ž njimi pred kerstnim kamnom, —

V. M. abaja

V. M. abaja

Drobtine za poduk in kratek čas.

Atoška gora. Ni ga blezo kraja, da bi bil večje važnosti za staro slovansko literaturo in povestnico, kakor je atoška ali sveta gora v Macedonii. Ker pa je ta imenitni kraj mnogim Slovencom še premalo znan, smo posneli o njem nekoliko verstic iz českega „naučnega slovnika“, v katerem ga je prof. Hattala dosti obširno popisal. — Atoška gora (novogerško „hagion oros“ ali „sveta gora“) je polotok med strimonskim in singitiškim zalivom v Macedonii, ki so mu v starih časih Akte rekali. Dolg je blizo šest milj, širok pa komaj eno miljo. S suho zemljo ga veže ožina, ki kaže na najožem mestu (7200' širokem) rajdo globin, ki segajo od morja do morja in se še dan današnji provlaka imenujejo. Te globine so ostanki tistega vodotoka, ki ga je dal izkopati Kserkses, ko je nad Grecijo lomastil. Nedaleč od provlake se prične hribovit kraj, ki se čedalje bolj in bolj vzdiguje. Kake tri ure hodá od provlake se vleče prek polotoka herbet gore, ki se kliče „velika straža“. Tu je granica sv. gore, in nobena ženska je ne sme prestopiti. Odtod se pride v kakih osmih urah do vasí, po imenu Karäs, ki stojí v sredi polotoka in je zató tudi sedež najviših uradov. Do te vasí in do konca polotoka se vedno hodi med berstnim germovjem ali po širokih visokolesnatih gozdih, ki se sv. les imenujejo. Na levo in desno se ti kažejo v globokih doléh ali na visokih bregovih ob morju veliki samostani, ki so podobni gradém srednjega veka, ali pa manjši domovi, eden za drugim ali na samem stoječi. Na južnem koncu ožine kipí stermó z morja na kviško atoška gora, ki je po nekterih 5962', po drugih 6400' visoka. Krasen razgled se odpira ž nje po Tesalii, Tracii in Macedonii. — Gozdi na polotoku so zmirom zeleni; rastlinje je kaj bogato, zverí pa ni veliko. V skalnih škerbinah od 5300' do verha pa leží sneg skozi celo leto. — Sedaj se šteje na sv. gori 20 samostanov (deset na izhodnji, deset na zahodnji strani) in okoli 300 kellij (celic) in skit (puščavnic). Na izhodnji strani so: Sphigmenu, Chelantari, Vatopädi, Stavronikitu, Protatu v Karäsu, Iviron, Kutlumusi, Philotheu, K'arakallu n sv. Lavra, na zahodnji pa: Zographu, Kastamonitu, Dochiariu, Xenophu, Russiko, Xiropotamo, Simopetra, sv. Gregorja, sv. Dionisija in sv. Pavla. Njih uredba je različna. Nekoliko samostanov stoji pod dosmertnimi igumeni, ki jih voli carigrajski patriarh. V teh samostanih živé mnihi, ki ne gleštajo osebnega premoženja. Pa mnogo več je svobodnih samostanov, izmed katerih se najimenitniši lavre velé. V teh samostanih mnihi ne živé v družtvu; tudi se ne oblačijo vsi enako, vendar si volijo izmed sebe vsako leto svoje predstojnike, med kterimi je najimenitniši grammatikos. Vseh 20 samostanov dela eno samo občino. Na njenem čelu je stal prejšue dni uradnik, po imenu protos, ki je bival v Karäsu; zdaj jo zastopa

čvetero poslancov, ki se jim pravi archonti ali epistati (predstojniki) svetogorske občine in tudi v Karasu bivajo. Vsako leto se čredijo. Ti predstojniki sodijo mnihe in samostane v raznih pripadkih, razdeljujejo davke in zastopajo svetogorsko občino pred cerkvenimi in svetnimi oblastmi, ki so: patriarh carigrajski in turški aga. Vsak samostan ima ob morju svoj pristan, v katerem stojé njegove ladje in čolni. Verh tega zamore vsak samostan nekoliko domov po sveti gori ali drugih posestev po okolnih otocih in posebno po podunajskih krajinah. Imenujejo se metochije in upravljajo jih sami mnihi, ki se s svete gore na-nje pošiljajo. Posamne domove z zgradami imenujejo kellije (cele) in jih dajejo v najem posamesnim mnikom, ki nočejo združno v kloštrih živeti. Več celic, vkupej stojčih ali vasicam podobnih, imenujejo skite (puščavnice). Te puščavnice imajo po navadi svoje lastne cerkvice z zvonovi in zbernice. — Vseh mnhov, ki živé na sv. gori, se šteje sedaj več kot 1000; pa toliko ljudi živi tam tudi neduhovnega stanú. Njih domovina so večidel turške dežele. Število Slovanov je zdaj veliko manjše, kakor je bilo v prejšnjih časih, ko so imeli v oblasti 9 samostanov ali sami ali z drugimi narodi vred. Le v Zografskem in Hilindarskem samostanu in v nekterih skitah in celah živé doslej slavjanski mnihi iz Srbije ali Bolgarije, pa tudi iz Rusije. V ostalih vlada gerški živelj. Nekteri prihajajo na sv. goro že za mladih dni, drugi iščejo na nji pribežališča še le v poznejih letih: nekteri da bi poslednje dni svojega življenja pokojno v molitvi preživeli, drugi pa, da bi se odtegnili kaznim, ki so jih zaslužili za razne prestopke. Vsi so dobro došli, da prinesó sebó le kaj imetka ali pa vsaj zdrave, terdne roké za delo. Zató se ni čuditi, da se med sebó zeló razlikujejo po omiki in običajih. Med mnogimi nevednimi se jih najde tudi dosti takih, da se moraš nehoté čúčiti njihovi izobraženosti in njihovim vednostim. V začetku tega stoletja je živelo na sv. gori mnogo mnhov, ki so se marljivo pečali z bogoslovjem in kanoniškim pravom, zdaj pa ni slišati o nobenem duhovnu, da bi posebno slovel. — Njih glavno opravilo je služba božja. Dvakrat na dan hodijo v cerkev in opravljajo sv. maše in večernice. Kellijoti, ki imajo cerkvice v svojih celah, prihajajo le redko kedaj do samostanskih cerkev. Mnihi svobodnih samostanov pridno obdelujejo vinograde in verte (z olivami, orehi in pomorančami), špogajo buče in pripravljajo drago olje iz lovorja, rož in drugih zelišč; verh tega pa izdelujejo tudi žlice, križe, patanoštre in druge reči iz svetogorskega lesa; tudi obertnikov je dosti med njimi. Hrano dajejo mnikom razne rastljine, pa tudi ribe in jajca. Pa večkrat nimajo ne rib ne jajec, ker je morje okoli sv. gore rado viharno, in jajca prejemajo le iz svojih posestev, ker tudi kure niso pripuščene po otoški gori. O zgodovini atoške gore drugokrat.

Slovenski besednik.

Iz Varaždina 15. januarja. M. Kr. — Pri nas na Hrovaškem so se pričele literarne moči spet jačiti in človeka veseli, da ni vse zadremalo in pospalo. Marljivi g. Bogović oglasil se je po dolgem molčanju na novo in poslal med svet žaloigro Matija Gubec in zbral po Nevenu in drugod raztresene pripovedke, za ktere je vzel predmet iz domače zgodovine in domačega življenja. Vukotinovičev Leptir nam je jako povoljen bil, ker je priferiral z jako lepimi stvarmi in šeptal še z dosti lepim jezikom, ki se je samo v enem sestavku slabo glasil. Všeč je bil tako, da so ga precej pokupili in da se mora v drugo natisniti. Filipovičev koledar je tudi lepa dragocena narodna knjiga in če se bo vselej tako vrela, ne bom kriv prerok, če rečem, da bo dolgo in veselo živela. Tudi narodne novine so se kaj ojačile in prinašajo mnogo lepih sestavkov pod listom, izmed katerih jih je nekaj že takih, ki so vredni, da preživé navadno kratko feuletonsko življenje. Posebno vgajal je pa prevod Puškinove pesmi Ruslan in Ljudmila zavolj večidel lepega blagoglasnega jezika, in le hvaliti mora se to, da se je prenatislila pesem v posebno knjižico. — Največo pozornost obuja pa poziv naše domoljubne gospé Prašnicke. Ona je sprožila v narodnih novinah preimenitno stvar, namreč da bi dobro bilo, da bi se osnovalo kako društvo, podobno takemu, kakor je Mohorjevo, ki bi izdajalo podučne knjige za prosti narod, ki bi se nekaj zastonj zlasti otrokom pri izpraševanjih po kmečkih šolah, nekaj pa po prav nizki ceni med narod razdajale in ga po tej poti omikavale. Sama je obljubila dati za to blago stvar vsako leto po 20 goldinarjev. Nje glas ni ostal glas vpijočega v puščavi; odzivajo se jej od vseh strani za domovino vnete blage duše, da se več ni treba bati, da bi to prekorigno početje zaostalo. Gospod Prašnicki in njegova gospa sta nam Varaždincom bližnja soseda, kajti stanujeta v Biškupcih, ki je selo komaj četert ure od našega mesta oddaljeno. Oba sta goreča rodoljuba brez napetosti, in urice, ki sem jih z drugimi domoljubi vred med njima preživel, derzno šteti smem med najlepše, kar sem jih živel svoj čas v Varaždinu, in blagor domovini, ako bi imela več takih družin; pa človeku kaj težko dé, ako premišlja, kako se ima ta stvar na preljubem Slovenskem, od kodar ni že davno več slišati nobenega pogodnega glasú od kake rodoljubne gospe ali gospodične. Ali pustiva to stvar, kaj bi si človek veselja grenil! — Kar sem v Varaždinu, nisem ti imel veselja, kakoršnje se nam obeta po novem letu. Vsako leto smo imeli gledišče, ali zgoli nemško se je igralo; letos pa se ni nobena taka tropa k nam priklatila, da bi serkala sokrovico iz naših mošnjic in potlej z lastavičnim priletom odletela, ne pustivši drugega za seboj, kakor v vsakem kotu kup dolga in pa kako družinsko razpro. Da bi nam pa čas veselie ne potekel brez veselie, skerbeli so nekteri zato, da se je združilo nekaj domoljubnih možkih in ženskih, pa nam bodo igrali po domače, in mi bomo tedaj imeli priliko veseliti se prav po domače. 18. januarja bo

perva igra „Graničari“. — Naša gimnazija ima letos nekaj čez pol tretje sto učencev, nekaj več od lanskega leta; uči se po postavi v nižih razredih vse v domačem jeziku razun zgodovine v 3. in 4. razredu in pa sem in tje nemškega jezika, v viših razredih pa razun vere in domačega jezika vse po nemški, vendar tako, da se v nižih razredih jemlje ozir tudi na nemški jezik, v viših pa na domač zlasti pri latinščini in gerščini. Ravno se dotiskuje drugi del čitanke za naše više gimnazije. Tiskanih pol v rokah imam že trideset. Kolikor se iz teh pol vidi, vrejen je ta del mnogo bolje od prvega. Vrejen je pa tako le. Najpred je nekoliko narodnih pesmi in sicer pet štokavskih: bog nikomu dužan ne ostaje, ženitba Dušana, Marko Kraljević i Musa Kesedžija, Marko Kraljević i Gjemo Berdjainin, smert Marka Kraljevića, potem ena čakavska in štiri kajkavske. Za temi sledé primeri prstonarodne proze in to dve narodni pripovédki: součenje obtuženika i svedok pred sudom, seljak pripovêda pred sudom, kako mu je kuća ob noć pokradena. Zdaj pa pridejo pisatelji s kratkim opisom, kdaj so se rodili, kaj so bili, kaj so pisali in kdaj so umerli, pri živih pa kaj so in kje so.

Ker bi morebiti tudi nekteri Slovenci radi vedili kratek obris novejšje literature hrovaškoserbske, za to ne bo odveč, če Glasnik oznani v kratkem to, kar je od vsakega pisatelja v čitanki povedanega.

△ **Iz Dunaja** 18. jan. — Slišimo, da je sklenil učiteljski zbor gimnazija Ljubljanskega, naj se počne ondi k letu keršanski nauk pa slovnica slovenskega jezika po slovenski učiti. — V Ljubljani so dokončali, da mora biti krajni imenik v nemško-slovenskem slovníku veliko obilnejši; zato izdeluje zdaj gosp. Cigale nov imenik, v kterega jemlje tudi imena manjših krajev domačih in imena vseh imenitnejših mest drugih dežel, posebno pa slovenskih (slovanskih). Zvedili smo, da misli dati zdaj tudi iskreni naš pevec g. M. Vilhar, delek svojih pesmi (kakih 7 pôl) na dan. Bog daj srečo!

Iz Zagreba mesca januarja. A. K. Cestnikov. — Dopisi iz Karlovca nam naznanjajo, da se je osnovalo tam društvo dobrovoljcev za narodno igrokazje, ki je v pretečenih mescih lep venec hervaških igrokazov z dobrim uspehom spravilo na oder. Karlovčane nasledujejo verno Varaždinci; Zagrebčani pa so se že menda davno navolili poslušati v gledišču milih glasov domačih, ker se že dve leti neprestano ptujščina košato šopiri po narodnem kazališču. — Želeti je, da bi se tudi po Sloveniji bolj maralo za slovensko igrokazje, kakor se je dozdaj. Po mojih mislih je to edina pot, po kteri bi se dala slovenščini pot dokopati in odpreti do oterpnjenih serc naših teržanov in meščanov. J. V. iz Tersta je undan v Novicah verlo praktično govoril o tem, kako naj bi dijaki ob šolskih praznikih po več krajih slovenskih igrokazov na ogled spravili. Na Češkem je že vkoreninjena navada, da dijaki napravljajo domá češke igre, in ljudje se jih povsod močno veselijo, ter jih radostno pričakujejo. Kakor mi je nek gospod povedal, ki je tudi bil deležnik takih veselie, je tudi češke dijake v po-

četku hudo stalo za ženske lica, s časom pa so se gospé in gospodične iz imenitnih krogov same ponujale dijakom, da se je dala na oder spraviti kaka domača igra. Kakor se je lani pokazalo, gre nam tudi za igravce slaba. Marsikter mladenč ima veselje k temu, dokler gleda od daleč stvar; ko pa pride bliže, dobi groznico in pusti vse v nemar. Na Laškem nam je razpravljanje igrokazov tako rekoč zagotovljeno, ker imamo tam za igranje verlo pripravnih in vnetih gospodičin. Bila bi velika sramota za dijake, ko bi ne pozdravili in ne poprijeli lepe priložnosti z veseljem in radostjo. Se vé da, druga nezgoda je pri nas pomanjkanje slov. igrokazov; temu se vendar lahko pride v okom. Če bodo naši pisatelji potrebo igrokazov spoznali, terde mi vere! bomo jih imeli kmalo na izbero. Češka dramaturgija ne bi bila nikoli na tako visoko stopnjo dospela, ko bi ne bili dijaki že pred 20 leti med narodom podbudili veselja do igrokazja. Gosp. J. Drobnič bo gotovo nadaljeval izdajo „Venca gledišnih iger“, če bo vidil, da potrebujemo igrokazov. Verh tega spisujejo ravno sedaj trije mladi pisatelji vsak svoj igrokaz.

Igralo bi se naj po mojem mnenju vsaj enkrat v prid kazališča, t. j. za priprave, ki se potrebujejo pri vsakem gledišču. Pervo leto, se vé da bi se ne moglo kaj znatnega pripraviti, pa črez četiri pet let bi se marsikaj oskerbelo. Dnar bi se vložil s pogojem, da se le za slovenske predstave upotrebljevati sme, in tako bi zdajni dijaki mogli znatno koristiti prihodnikom; kjer imajo slovensko čitavnico, naj bi se tudi za njo igralo. — Tovarši! složimo se, ter posnemajmo dijake češke! Narodno igrokazje je najboljšo sredstvo, da prebudimo in ojačimo narodnost tudi pri našem krasnem spolu. Le pogumno naprej, čeravno se nam še ni rodil Vaclav Klicpera!

Iz Pešta. S. Šubert Društvo „srbske Matice“ je imelo mesca novembra in decembra 1859 tri shode. Vem, da bo Glasnik rad oznanil, kaj je društvo storilo za literaturo, ker tako se razširja in in presojuje, kar se v slovesnosti godi med tem, kaj med unim narodom. — Pri prvem shodu je opravnik naznanil, da je gosp. Gjorgjević odpravil splošno ortografijo, ker pisal je „sveska“ (Heft) mesto „čast“ (Theil). Zavoljo tega naj se opomni g. A. Hadšić, ki v novič prevzame vredništvo, da se kaj tacega varuje. Sklep se glasi: Na bukvah Letopisa ima mesto „sveska“ stati „čast“, in vrednik ima deržati se cerkveno-slavenskega pravopisa. — Pod Gjorgjevićem je izdajala Matica 1000 zvezkov Letopisa, odslej se jih ima izdajati samo 500. — Viditi je iz tega ravnanja, da se društvo prizadeva na vso moč, vse važne stopnje, ki jih je storil slavno znani gosp. Gjorgjević, v nič pripraviti, in da novega gosp. vrednika tako rekoč s kleščami prijemlje, ker mu daje pri nastopu take ukaze. Bravci in prijatli slovesnosti bodo presodili, in gotovo v časopisih zoper tako ravnanje vzdignili svoj glas. Ako društvo svojega vrednika sili in veže na stare navade in mu prepoveduje, ustopiti se v versto napredujoče literature,

ali sme svet upati veselega sadú? Vrednik, glava literarnega djanja Srbske matice, nima pri takih ukazih več svoje volje, nima priložnosti več, da more vredno podpirati slovesnost, akoravno je to cilj in konec Srbske Matice.

Opomnil sem že lani v Glasniku, kako da se nasprotuje gosp. Gjorgjeviču, omenil sem, da uzrok so društveniki, ki jim za literaturo ali clo nič mar ni ali je pa še ne poznajo ne. Škoda le za stroške Srbske Matice, ker pri svojih pripomočkih bi ona utegnila mogočno povzdigniti slovansko literaturo.

Vendar veselo je viditi, kako se podpira literatura s tim, da se literarni spisi med tem in unim vredništvom ali društvom zamenjujejo. Srbska Matica je prejela „Glasnika društva srbske slovesnosti“; pa je poslala „društvu za poviestnico i starine Juzoslavenah“ 16 zvezkov svojega Letopisa z enim zvezkom „Istorije slavenskog prava od Macejovskoga, predstavljeno po Nik. Krstiću.“ Društvo za Istoriju i Starine v Odesi ji je poslalo bukve: „Zapiski Odeskoga občestva istorij i drevnostej.“ Sklenilo se je društvu v Odesi poslati vse knjige, ki jih je izdala Srbska Matica. Tajnik naznanja dalje, da je prejela Matica od Dragotina Acs-a (Ač-a) po njem 1859 izdane bukve: „Razgovori madjarski, nemački, taljanski, romanski, česko-slavenski i srbski“. Moses Paić ji je podaril zvezček svoje „Pasigraphie mittelst arabischer Zahlzeichen“. V tem spisu uči Paić, kako da bi se s številkami pisale besede na tako vižo, da bi se v pisanju razumele vse ljudstva, akoravno se v govoru ne razumé. Delo je izvirno in veliko vredno v današnjih dneh, ko se dotike s ptujimi ljudstvi tako množé. Spisano je na kratkem, ne obsega več kot 36 malih strani.

Iz Celovca 24. jan. — Dne 22. januarja so se bili zbrali celovski Slovenci k volitvi družbenega odbora sv. Mohora. Za družbinega vodja in varha družbinega premoženja je bil izvoljen g. And. Einspieler, katehet c. k. više realke in duh. svetovavec; ostali odborniki so: g. Valentin Müller, korar in viši ogleda ljudskih šol na Koroškem, od vis. škofijstva ustanovljen pregledovavec (cenzor) družbinih spisov; g. P. Karl Robida, c. k. gimn. učitelj, kot oskerbnik in pregledovavec družbinih računov; g. Anton Janežič, c. k. učitelj više realke, kot tajnik in vrednik družbinih spisov; g. Karl Dürnwirt, špiritual v bogoslovskem semenišču, g. Lambert Ferčnik, mestni kaplan in g. Gregor Somer, c. k. učenik normalnih šol — pa bodo skerbeli za naglo in točno razpošiljanje družbinih bukev. — Pri tej priložnosti naznanjamo, da družba veselo raste in da bo razposlala 1. zvezek „slov. večernic“ ob koncu tekočega mesca, 2. zvezek mesca junija, koledarček pa mesca novembra, ki bo prinesel tudi abecedni imenik vseh družnikov. S koledarčkom bo razposlalo, če se oglasi več kakor 600 družnikov, tudi vezek „življenja svetnikov“, ki bo skoz in skoz na novo predelano in popravljeno v čisti domači besedi. — Ob enem vabimo vse slovenske

pisatelje, da prav marljivo spisujejo za „slov. večernice“ in za „kole-darček“. Pesmice, pripovedke, prilike, obrazi iz življenja raznih narodov, domači poduki iz natoroznanstva, pogovori o marsikterih kmetu potrebnih rečéh, naznanila novih iznajdb in marsiktere druge drobtine za poduk so reči, katerih bomo vedno potrebovali. Vse pa mora biti prav po domače zloženo, jederno pa ne preobširno. Na koncu pripo-ročamo našo družbo vsi častiti duhovščini, da jej marljivo nabirajo udov med svojimi farani.

* Kmalu pride v natis prvi zvezek velikega zgodovinskega dela, ki ga bo izdajal neutrudljivi g. I. Kukuljević Sakcinski pod naslovom „Monumenta Slavorum meridionalium historica“. Perva knjiga bo zapopadla samo glagoljske spomenike: listine, povelja, razsoje, napise itd. G. izdatelj serčno želi, da mu pritekó na pomoč tudi slovenski bratje, katerim je znano kako glagoljsko pismo ali drug zgodovinski spomenik, ki se tiče našega naroda. Obsegala bo ta obširna zbirka (20—30 knjig) tudi take spise, ki se tičejo zgolj le Slovincov, na prvem mestu tudi delo Anonyma „de conversione Carantanorum“ itd. Kdor hrani izmed Slovincov kako zgodovinsko pismeno znamenitost v svojih rokah, naj jo g. izdatelju v kratkem pošlje za književno porabo. Da jim matica (izvirni pis) v zgubo ne bo prišla, jim je porok g. izdatelj.

Imenik častitih g. g. naročnikov: 36—37 Dr. A. Lušin, c. k. predsedn. dež. sodnije in Dr. J. Hladnik, svetov. c. k. dež. sodnije v Temešvaru; 38. F. Janežič, kpl. na Laškem; 39. P. K. Robida, c. k. gimn. prof. v Celovcu; 40. P. P. Javornik, fajm. v St. Jurju; 41. milostlj. g. Stef. Moyses, škof v Banski Bistrici; 42. Br. A. Pernar, francišk. v Ljubljani; 43. Bogosl. knjižnica v Ljubljani; 44—48. L. Urbana, J. Preša, L. Mencinger, Pr. Jan, T. Zupan bogsl. v Ljublj.; 49. J. Navratil, c. k. uradn. viš. sodn. na Dunaju; 50. Dr. J. Stefan, docent na Dunajskem vseučilišču; 51—52. J. Tušek in Fr. Erjavec, priprav. realn. prof. na Dunaju; 53. Jovana Rankl, učiteljica v Celju; 54. V. Zadravec, grajsk. svetov. v Varaždinu; 55. M. Valjavec, c. k. gimn. prof. v Varaždinu; 56. V. Mandelc, zač. gimn. prof. v Varaždinu; 57. K. Rudež, grajsk. v Ribnici; 58. J. Sterbene, pravn. na Dunaju; 59. milostlj. g. Anton Martin Slomšek, knez in škof lavantinski v Mariboru; 60. J. Šolar, c. k. gimn. prof. v Gorici; 61. A. Marušič, c. k. učeni-k veroznanstva v Gorici; 62. sl. samostanska knjižnica v Admontu; 63. P. Hincinger, farn. in dek. v Postojni; 64. Božid. Raičev, gimn. prof. v Mariboru. (Dalje.)

Popravek. V zadnjem listu str. 49, v. 27 je bilo po tiskarski zmoti nastisnjeno: Hrabr, verstnik in pomočnik sv. Cirila in Metodija, namesto: . . . učencov sv. Cirila in Metodija.

Naznanilo in prošnja.

Da se nikomur ne zamerimo, poslali smo tudi pričujoče 2. št. vsem lanskim naročnikom na ogled s serčno prošnjo, naj blagovolijo tisti čast. gospodje, ki Glasnika ne mislijo dalje prejemati, zapisati na naš zavitek besedici „retour — Klagenfurt“ in ga tako spet pošti izročiti, za kar jim nič ni treba plačati. Pri tej priložnosti naznanjamo, da se je doslej oglasilo toliko naročnikov, da more Glasnik tudi letos izhajati, vendar še premalo, da bi mogli brez zgube naše mlajše pisatelje tudi dnrno podpirati in jih h toliko veči delavnosti spodbujati. Komur je toraj mar, da se naša literatura če dalje lepše razcveta, naj nam blagovolí med svojimi znanci še kaj naročnikov nabrati in nam njih imena, če je mogoče, še ta mesec naznaniti, ker bomo v prihodnje blizo le toliko iztisov napravljali, kolikor se v prvih dveh mescih oglaší naročnikov. Vredn.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.